
ØSTFOLD MUSEENE

årsrapport

2022

INNHold

FORORD	4	IMMATERIELL KULTURARV	25
STRATEGI, MÅLOPPNÅELSE OG UTFORDRINGER	6	FRIVILLIGHET	26
Kulturdirektoratets vurdering av Østfoldmuseene	6	Takk til våre frivillige!	26
Stedsutvikling	6	FORMIDLINGSFORUM	28
Solid kunnskapsleverandør	8	KF-TEAM	28
Relevant formidling	8	KOMMUNIKASJON; PULS	29
Aktiv samhandling	9	Årskort	29
Helhetlig samlingsutvikling	9	Fellesopplæring av vertskap	29
Trygg ivaretagelse	10	FELLESTJENESTER OG ADMINISTRASJON	30
Organisasjonsutvikling og virksomhetsstyring	10	FORRETNINGSPLAN	30
HELHETLIG SAMLINGSUTVIKLING	12	PROSJEKTMIDLER	30
Samlingsarbeid ved avdelingene	12	MUSEUMBUTIKKER OG KAFÉ-/KIOSKDRIFT	31
Arkiv	12	BESØKSTALLI 2022	31
Utstillingsarbeid	12	SAMARBEIDSPARTNERE	32
Mangfold, frivillighet og involvering i samlingsarbeidet	13	VAKTMESTERTJENESTER	32
Digitaliseringsfabrikken	13	IT OG SYSTEMER	32
Øm har flere frivillige grupper som bidrar til samlingsforvaltning	13	KOMPETANSEHEVENDE TILTAK	33
TRYGG IVARETAKELSE	14	ØSTFOLDMUSEENES HMS-ARBEID	33
Drift og vedlikehold	14	Sykefravær	34
Magasiner og depoter	14	Avvik	34
SOLID KUNNSKAPSPRODUKSJON	15	Inkluderende arbeid og mangfold	34
Organisering og forskningsinfrastruktur	15	Brannvern	34
Kompetanseutvikling og delingsarenaer	15	ORGANISASJONEN	35
Bærekraftsperspektiv i museets forskningsarbeid	16	STYRET I STIFTELSEN ØSTFOLDMUSEENE	35
Mangfold og involvering i museets kunnskapsproduksjon	17	Styrets arbeid	35
Immateriell kulturarv i museets forskning	17	EIERFORUM	35
Forskningsforberedende arbeid	17	ØSTFOLDMUSEENES ADMINISTRASJON	36
Oversikt over deltakelse i pågående forskningsprosjekter	19	Ledergruppa	36
Publisering i Østfoldmuseene	19	Møteplasser for ansatte	36
NETTVERSSAMARBEID	20	VEDLEGG:	41
Nasjonale museumsnettverk	20	AKTIV SAMHANDLING; ARENA- OG STEDSUTVIKLING	41
Andre nasjonale nettverk	20	Halden historiske Samlinger og Rød herregård	41
Nordiske og europeiske nettverk	20	Haldenvassdragets kanalmuseum	42
Internasjonalt nettverksarbeid	21	Moss by- og industrimuseum	43
Norges museumsforbund	21	Folkenborg museum	44
RELEVANT FORMIDLING	22	Borgarsyssel Museum	44
Kafe UMaMI	22	Fredrikstad museum	45
Hot-pot Ukraina	22	Kystmuseet	45
Askeladden	22	PUBLIKASJONER	46
Skeivt kulturår	22	ARRANGEMENTER	48
Grace Bullen	22	BESØKSTALL	55
Bendik Riis	22	TILSKUDD TIL SAMLINGENE	56
Barnesyssel	22	UTFØRTE ARBEIDER, DRIFTSAVDELINGEN	57
SarpeDiemUng	24	SPONSORER	58
Fayegården	24	REGNSKAP OG ÅRSBERETNING 2022	59
pARTiciPED	24		
Med løs jakke	24		

HÅP FOR FRAMTIDA

FORORD

2022 tok oss ut av pandemien, men året ble preget av krigen i Ukraina. Vi i Østfoldmuseene er stolte over Hot Spot-utstillingen vi skapte ved Fredrikstad museum i Gamlebyen, en fotoutstilling som viste den urett som rammer befolkningen i Ukraina. Vi markerte også trusselen mot kulturminner i krig ved å legge sandsekker rundt statuen på torget, og der benyttet publikum anledningen til selv å ytre seg mot bruddet på folkeretten, sympatisere med flyktninger og dele egne erfaringer fra krig og landflyktighet. Tårnet på Borgarsyssel Museum ble lysatt i de ukrainske fargene, og friluftsmuseet var samlingssted for fakkeltog som gikk til sentrum av Sarpsborg.

Relevans har fått en ny og dyp mening for museet, og i hele 2022 har vi jobbet hardt med utstillingen «Polar Bear - Østfold i krig», som åpner ved Fredrikstad museum 8. februar 2023. Utstillingen blir mer aktuell enn vi skulle ønske oss, og vi forbereder oss på å håndtere egne og publikums følelser. Virkemidler vi benytter kan vekke personlige minner fra hendelser både hos dem som selv opplevde 2. verdenskrig, dem som vokste opp med foreldre og besteforeldre som kjempet med sine minner i etterkrigsårene, eller dem som har egne traumer å bearbeide fra krig i vår egen samtid. Vårt samfunnsoppdrag om å røkte vår frihet og vårt demokrati tvinger oss til å ta opp de vanskelige temaene og stille nærgående spørsmål.

Sommersesongen 2022 måtte vi konkurrere med sydenreiser og andre kulturtilbud som publikum hadde savnet lenge. Vi sier oss likevel fornøyde med oppslutningen vi fikk med ny utstilling i Moss «De som var, vi som er», Cathrineholm-utstillingen i Halden, nye historier i Bar 1567 i Fredrikstad og Løyntnatsgården Snekkenes og fotoutstilling med Luca Berti på Borgarsyssel Museum i Sarpsborg.

Til jul gjorde Østfoldmuseene det vi kunne for å skape julestemning, og vi kunne notere over 20 000 julegjester fordelt på julemarkedet på Borgarsyssel Museum og Pepperkakebyen ved Fredrikstad museum. Nytt av året var vår egen julebutikk i Østfold Form på Borgarsyssel som var godt besøkt og hadde god omsetning. Samlet fikk vi en fin oppgang i besøket fra 112 000 i 2021 til 121 000 i 2022, og trenden med økt besøk

under korona ser ut til å holde seg. Museet må bruke mer tid på revisjon av våre ulike fagplaner enn antatt, men har ellers nådd målene som ble satt i handlingsplanen for 2022.

Å komme tilbake til kontorene og møte publikum på museene igjen etter år med ustabil drift og hjemmekontor var en stor lettelse, og tempo i 2022 har vært svært høyt. Gjennom, og etter korona har vi skrudd på organisasjonen, innført en rekke nye administrative verktøy og tatt i bruk nye måter å samhandle på. Det tar tid å lære seg og iverksette disse profesjonaliserende tiltakene, og alle ansatte skal ha stor takk for tålmodighet og pågangsmot.

Mot må vi også vise i møtet med stadig strammere budsjetter. Manglende indeksregulering av driftstilskudd over tid, kombinert enkeltstående kommunale kutt, gjør det stadig mer utfordrende å drive museum. All utvikling er nå helt avhengig av fullfinansiering gjennom eksterne prosjekter, og dette gjør oss mer sårbare.

Skal vi lykkes med det store målet om å bidra til «Stedsutvikling» og gi «Håp for framtida» må vi ta steget helt ut der hvor vi åpner oss og inviterer inn til medskapende aktiviteter. Vi greier ikke dette uten alle våre frivillige og våre nære samarbeidspartnere, og vi ønsker å bli enda bedre på å ivareta disse relasjonene. Det er vår jobb hver dag å søke relevans og tolke vårt samfunnsoppdrag, og dette gleder vi oss til i det nye museumsåret!

Hege Hauge Tofte
Direktør, Østfoldmuseene

Tårnet på Borgarsyssel Museum ble lysatt i de ukrainske fargene, og friluftsmuseet var samlingssted for fakkeltog som gikk til sentrum av Sarpsborg. Foto: Marianne Løken.

STRATEGI, MÅLOPPNÅELSE OG UTFORDRINGER

Kulturdirektoratets vurdering av Østfoldmuseene

Østfoldmuseene leverer hvert år en omfattende rapport til Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD). Kulturdirektoratet bistår KUD med innhenting av dette kunnskapsgrunnlaget, påser at tildelingsbrevet museene mottar blir fulgt opp, og at målene i den nasjonale museumspolitikken nedfelt i Museumsmeldingen oppfylles. Kulturdirektoratet koordinerer de nasjonale museumsnettverkene, forvalter økonomiske virkemidler for museumsutvikling og kommer med tilråding knyttet til museenes søknader om utøkt driftstilskudd og eventuelle investerings-søknader i de årlige budsjettprosessene i departementet.

I sin årlige evaluering av museene skriver Kulturrådet (nå Kulturdirektoratet) for 2021 at de anbefaler Østfoldmuseene å sette seg mer konkrete mål, som er kontrollerbare. Da kan museet enklere vurdere egen måloppnåelse i neste rapportering. Kulturrådet fremholder at Østfoldmuseene fortsatt jobber godt med forskning med høy aktivitet. Utvikling av forskningskompetansen bidrar til at museets forskningsarbeid vurderes som meget tilfredsstillende. Kulturrådet påpeker at antall skolebesøk har sunket helt siden 2017, og ber museet utvikle egne formidlingsprogram med større medvirkning fra barn og unge. Kulturrådet berømmer museet for godt arbeid med digital formidling, og vurderer samlet sett formidlingen som tilfredsstillende. Kulturrådet vurderer tilveksten til samlingene som sunn, men ber oss fremskynde digitalisering og øke graden av dokumentasjon i samlingsforvaltningen. Bevaringsarbeidet betraktes som tilfredsstillende.

Kultur- og likestillingsdepartementet gjentar de viktigste målene for en nasjonal museumspolitikk i sine årlige tilskuddsbrev. For budsjettåret 2023 er det særlig tre nye satsningsområder som museene pålegges å rapportere på. For det første forutsettes at prinsippet om armlengdes avstand til eiere og bevilgende myndigheter er tydelig, og vi pålegges å kunne fremvise avtaler som sikrer Østfoldmuseene full og reell råderett over samlingene og at våre bevilgninger fritt kan benyttes til beste for fellesskapet og faglig utvikling av museumstilbudet

samlet. For det andre må vi kunne vise til medfinansiering fra kommunene. Østfoldmuseene har tradisjon for at kommunale driftsmidler og prosjektmidler som genereres lokalt skal komme lokal arena til gode. Dette bør videreføres for å sørge for lokalt engasjement og forankring, mens våre statlige og fylkeskommunale midler må sørge for at et samlet kollegium og våre ulike virksomhetsområder holder et profesjonelt faglig nivå. For det tredje må museet vise at vi jobber aktivt med publikumsutvikling, blant annet gjennom brukerundersøkelser som gir oss bedre kunnskap om relevans, mangfold, likestilling og medvirkning.

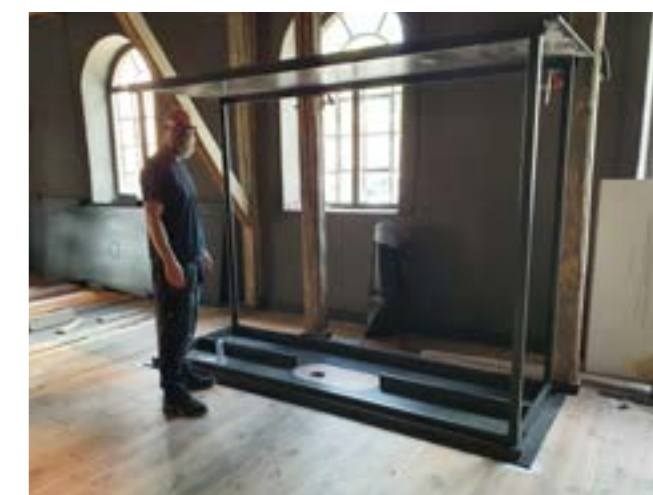
Stedsutvikling

Innenfor mandatet som museumsmeldingen og tildelingsbrevet fra staten gir, forventes Østfoldmuseene å hele tiden utforske vår samfunnsrolle og ta vårt samfunnsansvar. Det forutsettes at vi forvalter dette på en faglig og profesjonell måte, på «en armlengdes avstand» til våre eiere og tilskuddsyttere. Østfoldmuseene har valgt å jobbe med «Stedsutvikling gjennom mangfold, medvirkning og bærekraftig utvikling», og ønsker å være relevante for innbyggerne i våre lokalsamfunn og bidra til å gi «Håp for framtida».

Ved Fredrikstad museum åpner utstillingen «Polar Bear – Østfold i krig» 8. februar 2023 og vil tilføre en ny attraksjon til Gamlebyen. Her er det skapt store verdier gjennom et samarbeid med Inge Steenslands stiftelse og Petters skrivehjørne, og når vi går inn i en driftsfase håper vi å få ringvirkninger som også kan styrke den samlede museumsvirksomheten.

I Halden har vi arbeidet med oppgradering og formidling av hagen på Rød, installert nytt lyd- og lys-anlegg i teateret og jobbet tett med Halden Pensjonskasse og Øst som bygger museum for oss i Fayegården. I årene som kommer vil museumstilbudet i Halden bli lettere tilgjengelig, mer mangfoldig og involvere mange flere mennesker, og dette hadde ikke vært mulig uten Halden kommune, Halden kommunale pensjonskasse og Sparebank1 Halden.

I Moss åpnet første del av nye basisutstillinger «De som var,

Bygging av Polar Bear i Tøihuset i Gamlebyen. Foto: Gaute Jacobsen.

Glimt fra
2022

vi som er» i Fossen sommeren 2022. Her har museet fått god støtte fra blant annet Sparebankstiftelsen DNB og Moss kommune. En mulighetsstudie knyttet til Konvensjonsgården og Verket, utført av Son Consult og Trygve Nordby, ble presentert for befolkningen som et større bydelsprosjekt, hvor museet kan være en av mange medskapere. Mulighetsstudien ble gjort mulig gjennom bidrag fra Moss Ættehistorielag.

I Sarpsborg fikk vi et stort gjennombrudd i prosjektet *St Olavs Vold* hvor Viken fylkeskommune kom med sin medfinansiering. Med Kulturdepartementet, Sarpsborg kommune og Viken fylkeskommunes bevilgning på 35,4 millioner kroner til rehabilitering og ombygging, starter arbeidet med forprosjektering i 2023, og prosjektet vil sees som del av områdesatsningen i østre bydel fra start.

Med stor avhengighet av eksterne prosjektmidler og små lokale bevilgninger til drift, er det utfordrende for Østfoldmuseene å skape utvikling og aktivitet på våre mindre museer. Her prioriteres profesjonell ivaretagelse av samlingene. På Hvaler samarbeider Østfoldmuseene med Hvaler kulturvernforening som har en imponerende aktivitet knyttet til Brottet, samt en dedikert gruppe av frivillige rundt Kystmuseet. På Folkenborg museum bistår Eidsberg historielag med å holde anlegget og gjøre museet tilgjengelig for lokalsamfunnet på Mysen og i Indre. Forprosjektet *Fløtningens fartøy* ble avsluttet i 2022, og Haldenvassdragets Kanalmuseum vil søke finansiering for å kunne følge opp de deler av de fremlagte forslagene som påvirker utstillingene, og videreutvikle samarbeidet med alle relevante aktører for å bidra til å fremme Ørje Brug i Marker.

Solid kunnskapsleverandør

Museumsmeldingen pålegger museet å være en solid kunnskapsleverandør for framtida. Dette krever at vi tilfører våre ansatte kompetanse, rekrutterer førstekompetanse og aktivt prioriterer forskning og utvikling i vår virksomhet. Vi må også delta inn i de nasjonale museumsnettverkene for å drive politisk lobby-virksomhet og sikre museene systemtilgang og tilgang til publiseringskanaler. Å holde mange nok parallelle prosjekter gående til enhver tid er nødvendig for å kunne

publisere fagfelleverderte artikler, og dette krever kontinuitet i arbeidet med søknader og aktiv nettverksbygging – særlig mot universiteter og høyskoler. Museet har også i 2022 levert høy kvalitet i vårt FoU-arbeid, og vi har sørget for videreutdanning av ansatte som ønsker å publisere.

Potensialet for å få tilgang til nasjonale og internasjonale prosjektmidler som øker aktiviteten, tilfører museet ny kompetanse og kommer hele virksomheten til gode ligger i dette arbeidet, og Østfoldmuseenes FoU-team er viktige bidragsyttere og premiss-leverandører til hele organisasjonen.

Relevant formidling

Vi tar Kulturdirektoratets velmente kritikk på alvor. Vi må jobbe tettere sammen med elever og lærere i samskapende prosesser for å utvikle våre skoleprogrammer. Vi må jobbe mer praktisk sammen i hele organisasjonen for å høste stordriftsfordeler, og utnytte vår pedagogiske kompetanse til å utvikle god metodikk. For å øke kvalitet, volum og kapasitet på våre pedagogiske programmer må vi bli flinkere til å hente ut midler fra Den kulturelle skolesekken (DKS) og andre bidragsyttere. Selv om vi skulle ønske at det ikke var nødvendig, kan vi komme til å måtte vurdere å ta betaling fra skolene for å kunne tilby våre tjenester som ikke inngår i DKS-programmer.

Utvikling av våre utstillinger krever langsiktig planarbeid, koordinering av kompetanse og ekstern finansiering. Relevante utstillinger fordrer tettere dialog med publikum. Østfoldmuseene ønsker å nedsette en egen intern Utstillingsgruppe som skal jobbe med langsiktige planer, metodikk, søknader og rådgiving.

Østfoldmuseene har jobbet systematisk med markedsføring og kommunikasjon, og vi har startet på et arbeid med felles programmering for å skape en tydelig profil. Tanken fremover er å dyrke lokalt initiativ og samarbeid med lokale aktører, samtidig som vi sørger for gjenbruk, flerbruk og felles «Østfoldmuseene-innpakning».

Digital formidling er en kjerneoppgave i museene, og Østfoldmuseene jobber etter et mål om at alt vi gjør av aktiviteter

og fysisk stiller ut i museet kan reflekteres i et digitalt tilbud for publikum. Digitale flater åpner for å vise større deler av samlingene på en mer bærekraftig måte, samtidig som det inviteres til medskaping av innhold eller at samlingene tas i bruk på nye kreative måter.

Aktiv samhandling

Finansieringsmodellen til museene forutsetter høy grad av egeninntjening. Samtidig pålegger museumsmeldingen oss å utvikle lavterskeltilbud for de mange. I likhet med FoU-arbeidet må også publikumstilbudene finansieres med prosjektmidler og inngangspenger. Vi må på den ene siden greie å utvikle pakketilbud og arrangementer for grupper med høy betalingsvilje og evne, samtidig som vi utvikler smale aktiviteter for marginaliserte grupper, og dem som ikke kan betale. Ønske om gratis-museer er et politisk spørsmål vi må rette til våre folkevalgte. Museet ønsker å inngå partnerskap med lag og organisasjoner for å kunne tilby gratis arrangementer, eller samarbeide med kommuner som har egne ordninger med gratis kulturtilbud til dem som trenger det.

Museumsmeldingen utfordrer museene til å ta godt vare på frivillighet og mangfold i vår lokale forankring. Frivilligheten er i endring. Dette betyr ikke at det blir færre frivillige, men at de ikke i like stor grad organiserer seg i lag og foreninger eller ønsker å forplikte seg over tid, inneha verv eller ha fast oppmøte. De er oftere engasjerte i et tema eller fagfelt, noen ønsker i større grad fordelsbasert medlemskap i venneforeninger, mens andre er mest opptatt av å få delta på en sosial arena hvor de møter andre med lignende interesser.

Selve definisjonen av frivillighet i museene er uklar. Vi har frivillige som bidrar til driften og gir merverdi til vår virksomhet, og andre frivillige som deltar i museet fordi dette er en god arena for sosial tilhørighet, samskaping, deling og livslang læring. Museene må hele tiden balansere hensynet til profesjonell drift og arbeidsgiveransvar på den ene siden, opp mot målet om å få med flere samskapere til museene våre på den andre. Frivilligheten skal ikke erstatte mangel på bevilgninger, og kan ikke få ansvar for drift eller faglig innhold. Frivillige skal skape

merverdi for seg selv, hverandre og sine lokalsamfunn. Det gjør de ved å være aktive i museene sammen med oss som jobber her, og ved derigjennom å tilføre museet nye perspektiver.

Museet ønsker å ivareta frivillige på en bedre måte. Mandatet pålegger oss å søke nye grupper av frivillige, utenfor de tradisjonelle eierstyrer og venneforeninger. Målgrupper her kan være barn og unge, lavinntektsgrupper, folk uten høyere utdanning, minoritetsgrupper osv. Å rekruttere nye frivillige samskapere krever at vi initierer egne aktiviteter og arrangementer sammen med mennesker vi ikke kjenner, og som i utgangspunktet kjenner seg fremmede for museet. Dette krever nye arbeidsmåter og en annen tilnærming til publikum. Å holde på de mer tradisjonelt engasjerte frivillige krever kanskje at vi bidrar til å styrke deres egne interessegrupper og stimulerer deres medlemsrekruttering. Her må vi sørge for å gi innpass og frihet på våre arenaer innenfor de profesjonelle rammene vi må sette.

Erfaring viser at det er svært krevende å koordinere og ivareta frivilligheten på en god måte, og vi mangler disse ressursene i dag. Østfoldmuseene søker KUD om midler til en stilling som Samfunnskontakt for å nå museets mål om «Stedsutvikling gjennom mangfold, medvirkning og bærekraftig utvikling». Stillingen skal være bindeledd mellom faggrupper i museet, frivillige, øvrige samarbeidspartnere og lokalsamfunn, samt bidra til engasjement og kontinuitet i museets innovasjons- og utviklingsarbeid.

Helhetlig samlingsutvikling

Museumsmeldingen pålegger Østfoldmuseene å sørge for en sunn helhetlig samlingsutvikling. Dette fordrer en strategi hvor vi balanserer behovet for å registrere, dokumentere og publisere materiale som alt er tatt inn i samlingene, verdivurdere og avhende det som må tas ut av samlingene, samt samle inn fra vår egen samtid, i tråd med virksomhetens øvrige faglige mål. Helhetlig samlingsutvikling krever effektivisering, kvalitets-sikring og målstyring, og i 2022 har vi gjennomført det første driftsåret med ny samlingsforvaltningsavdeling med stor suksess. Fremover må vi selvsagt sette av tid til å

jobbe med etterslep, og vi ser på digitaliseringsløyper som Digitaliseringsfabrikken og samarbeider med de nasjonale digitaliseringsprosjektene i regi av Nasjonalbiblioteket og Arkivverket. Videre må vi søke midler til egne dokumentasjons-, ordnings- og registreringsprosjekter. Like viktig for en bærekraftig samlingsutvikling er det at vi jobber planmessig og effektivt med avhending i tråd med nasjonale retningslinjer. Museumsmeldingen peker på behovet for «reell og faktisk råderett over samlingene» som en forutsetning. Slik faglig frihet er også avgjørende for å kunne planmessig styre videre innsamling.

Våre konservatorer som sitter nærmest på samlingene er viktige innspillere og produsenter til formidling og forskning, og som ett av flere tiltak lanseres fra 2023 «Slipp samlingene fri» for å rette oppmerksomhet på materiale som tilgjengeliggjøres og publiseres digitalt. Samlingsforvaltningen griper inn i alle andre virksomhetsområder, og det er derfor naturlig å holde seg med en tverrfaglig inntakskomite, samt inkludere samlingsforvaltningen i konseptutvikling ved de ulike arenaene. For å søke god flyt og forståelse for arbeidsprosesser og god samhandling åpner samlingsforvaltningen sine magasiner og verksteder for kollegaer jevnlig.

Trygg ivaretagelse

Å trygge samlingene, ansatte og driften prioriteres høyt. Vi må sørge for de økonomiske rammene og skjerme prioriterte museumsoppgaver. Det jobbes mot bevilgende myndigheter i tre forvaltningsnivåer, og vi søker aktivt andre mulige finansieringskilder. Avtaler med eksterne gjennomgås jevnlig, oppgaver utenfor kjernevirksomheten settes ut om hensiktsmessig og vi øker vår bestillingskompetanse.

I 2022 har Østfoldmuseene styrket ulike deler av HMS-arbeidet. Det har blitt jobbet særlig med oppfølging av brannvernet, ROS-analyser, HMS-kort for våre håndverkere og rutiner for melding og håndtering av avvik. Deler av våre vaktmestertjenester er satt ut for å frigi tid til lærlinger og bygningsvern.

Moderne museumsdrift må ta miljøhensyn og vi søker KUD

om utøkte ressurser for å kunne gjennomføre sertifisering av driften ved alle våre arenaer. Trygg ivaretagelse fordrer mer kunnskap om klimaendringers påvirkning på antikvariske hus. Våre ansatte må samarbeide tett med Bygningsvernsenteret og andre kompetansenettverk innen tradisjonshåndverk og bygningsvern. Trygg ivaretagelse krever kompetanseoverføring i bygningsvernet gjennom å tilby lærlingeplasser og drive aktiv rekruttering fra de videregående skolene.

Det jobbes med å få bedre oversikt og planlegge mer langsiktig for å effektivisere bruken av egne ressurser og få god samhandling mellom virksomhetsområdene. Dette ivaretas blant annet gjennom felles byggmøter og avviksmøter, involvering av bygningsvernet i konsept- og utviklingsarbeid, samt systematisk kartlegging og prioritering av bygningsvernet over tid.

Østfoldmuseene må intensivere arbeidet med ferdigprosjektering og fullfinansiering av fellesmagasinet Nye Veveri, og vi søker KUD om utøkte midler til å leie oss inn i andre større tilgjengelige magasin for oppbevaring av større gjenstander, samt depoter for våre privatarkiver.

Organisasjonsutvikling og virksomhetsstyring

Med utilstrekkelig regulering av tilskudd over mange år strekker ikke våre driftsbudsjetter til for å kunne utvikle våre museer. Vi blir mer og mer avhengige av ekstern prosjektfinansiering. Når vi i tillegg opplever kutt i lokale kommunale bevilgninger fra noen kommuner, mens andre kommuner velger å øke sine tilskudd, får vi større forskjell mellom tilbudene i regionen enn ønskelig.

Administrasjonen har jobbet aktivt for å få tilbakeført driftsmidler fra Moss kommune for å kunne videreutvikle museumsdriften der, og museet er i dialog med Indre Østfold kommune for å finne en løsning for å drifte Folkenborg museum på en forsvarlig måte. Sarpsborg kommune er en jevn bidragsyter som regulerer sine tilskudd over tid, samt bidrar med både prosjektmidler og investeringsmidler. Halden kommune bidrar fra 2023 med tilskudd til husleie slik at byen får sitt nye formidlings-

bygg Fayegården, mens Fredrikstad kommunes velvilje til å opprettholde tilskudd og bidra til husleieavtale i Tøihuset har gjort det mulig for Østfoldmuseene å ta imot en privat gave og utvide vårt tilbud i Gamlebyen med utstillingen «Polar Bear».

Østfoldmuseene jobber kontinuerlig med å øke våre inntekter knyttet til driften. Ny kasseløsning er på plass, og vi har utvidet tilbudet i våre butikker og kafeer. Utleie vurderes nøye opp mot utgifter til oppvarming og vedlikehold. Det er likevel først og fremst ved å kapitalisere på vår kompetanse gjennom å få tilgang til prosjektmidler vi lykkes med egeninntjening.

I tillegg til større FoU-prosjekter hvor midlene hentes nasjonalt og internasjonalt og disponeres av fellesskapet ser vi at en god andel prosjektmidler går til konkrete prosjekter lokalt, ofte sammen med andre lokale aktører. Disse genererer gjerne nye prosjektmidler på samme sted. På denne måten forsterkes en allerede skeiv fordeling av utvikling arenaene mellom. Fellesskapets midler bidrar i høy grad til utjevning slik at sentraliserte oppgaver som drift, administrasjon og samlingsforvatning ikke berøres så sterkt, men aktivitetsnivået og publikumstilbudet påvirkes over tid.

Med prosjektfinansiert virksomhet, må vi sikre oss en profesjonell og effektiv utnyttelse av tilgjengelige midler. Dette krever høy kompetanse på prosjektorganisering og god personalledelse. Vi har tatt i bruk en egen prosjekthåndbok og bekostet kurs for ansatte som ønsker å øke sin kompetanse og gjøre seg attraktive som gode prosjektledere. Ledergruppa har jobbet med egenutvikling med vekt på personalledelse. Vi ser likevel at det tar tid å bygge opp kompetanse og alle nødvendige verktøy og rutiner. Omstillingen krever en endring i organisasjonskulturen mot større grad av underveis- og slutt-evalueringer, samt tydelig ansvars- og rolleforståelse.

Med økt avhengighet av eksternt finansierte prosjekter utfordres Østfoldmuseenes evne til å ivareta kontinuitet og langsiktighet. Det er skjerpene å hele tiden måtte orientere seg i trender og muligheter, skape de best faglig funderte prosjektene og søke midler. Det er til og med god læring i

rapportering. Dette fører til utvikling og innovasjon. På den andre siden er dette tidkrevende, og mye museumsarbeid er rutinemessig langsiktig jobbing med oppgaver som ikke lett lar seg «selge» til sponsorer og samarbeidspartnere. Å «gå etter midlene» fratar oss kontinuitet i arbeidet. Dette må vi søke å løse ved å bygge opp verdier over tid hvor prosjektene bygger naturlig på hverandre, i tråd med våre strategiske mål. På sikt må vi bli færre ansatte for å få driftsbudsjettene til å gå opp, og prosjektstillinger vil bli vanligere. Kompetansen hvert prosjekt tilfører bør likevel blir værende i organisasjonen, og en løsning vil være frikjøp av våre faste ansatte til utviklingsprosjektene, mens engasjere prosjektansatte avlaster hvor dette er mulig.

Et overveldende antall ansatte svarer at de er stolte av arbeidsplassen sin. Østfoldmuseene er en kunnskapsbedrift, og vår viktigste ressurs er kompetansen til våre ansatte. Vi er avhengige av engasjerte og motiverte medarbeidere, og vi har tatt i bruk verktøyet Motivati for å følge opp vår personalledelse på en helhetlig og forutsigbar måte gjennom medarbeidersamtaler. Verktøyet kan benyttes til å måle graden av motivasjon og trivsel, og bidrar til oppfølging av tiltak for å bedre arbeidsmiljøet. Østfoldmuseenes motivasjonsfaktor viste seg i 2022 å ligge på et tilfredsstillende nivå, hvor ansatte er gjennomsnittlig 75% fornøyde, fordelt på et knippe utvalgte variabler. Vi deltar i et program for lederutvikling som over tid vil tilbys alle linjeledere. Østfoldmuseene er et svært komplisert drivverk, og vi jobber med et verktøy som kalles HUKI for å tydeliggjøre ansvar og roller og legge et godt grunnlag for samhandling.

HELHETLIG SAMLINGSUTVIKLING

Museumsmeldingen pålegger Østfoldmuseene å sørge for en sunn helhetlig samlingsutvikling. Dette fordrer en strategi hvor vi balanserer behovet for å registrere, dokumentere og publisere materiale som alt er tatt inn i samlingene, verddivurdere og avhende det som må tas ut av samlingene, samt samle inn fra vår egen samtid, i tråd med virksomhetens øvrige faglige mål.

I 2022 har vi gjennomført det første driftsåret med ny samlingsforvaltningsavdeling. I 2021 ble det gjennomført en god forankring av avdelingen, med arbeidsmøter om ny infrastruktur, arbeidsmetodikk, forventningsavklaringer og ansvarsfordeling. Avdelingen har p.t 13 ansatte, til sammen 12 årsverk.

For å kartlegge henvendelser og sikre enhetlig behandling, har ØM opprettet et eget epostmottak for alle henvendelser som omfatter samlingene, både interne og eksterne. Hit sendes alle spørsmål som gjelder gaver til samlingene, forespørslers om utlån, faglige spørsmål, spørsmål om arkiv o.l. Alle fotoforespørslers går som tidligere til Billedarkivet (ØFB).

ØM søker å holde en restriktiv inntakspolitikk. Inntak foregår fortsatt hovedsakelig passivt etter henvendelse fra publikum, og diskuteres i en tverrfaglig inntakskomite før beslutning om inntak tas. Inntakskomiteens medlemmer rekrutteres slik at alle fagområder som samlingsforvaltning, forskning og formidling er representert. Det har blitt gjort noen aktive inntak til samlingene gjennom forsknings-, dokumentasjons- og utstillingsprosjekter, blant annet gjennom arbeidet med utstillingsprosjektet «Polar Bear».

Samlingsarbeid ved avdelingene

Arbeidet ved Østfold fylkes billedarkiv (ØFB) har i 2022 primært bestått av digitalisering og fotobestillinger, publikumshenvendelser og fotoarbeid til interne utstillinger, ny basisutstilling ved Moss by- og industrimuseum og Polar Bear-utstillingen ved Fredrikstad Museum. I påvente av ny fotograf i 100 % stilling har arbeid med samlingene i ØFBs magasiner og lab ikke kunne prioriteres i 2022. ØFB har sittet i førstelinge for alle fotobestillinger i ØM og har jobbet med innkjøring av nye rutiner,

revidert prislister for fotobestillinger i ØM, samt laget en intern veileder for prispolitikken ved fotobestillinger i ØM. I tillegg er en medarbeider kjøpt fri, tilsvarende 50 %, for arbeid med kunstsamlingen til Viken Fylkeskommune.

I Halden har vi sortert bygningsdeler på Rød sammen med Bygningsvernssenteret i Follo, i samråd med Norsk Håndverksinstitutt. Flere deler ble overført til senteret. Av andre større oppgaver har det vært foretatt registrering og fotografering av en Cathrineholm samling, en gave på ca. 250 gjenstander. Samlingen ble også vist i årets sommerutstilling - «En smak av Cathrineholm». I 2022 har det antikvariske renholdet også innbefattet rengjøring av taksidermi i hallen på Rød.

Arkiv

ØM ivaretar et stort antall arkivmateriale. Arbeid med registrering og mottak av arkiv pågår fortløpende. Avdelingen har en arkivar som arbeider primært med arkivmateriale, og det gjennomføres tiltak for å øke kompetansen på feltet.

I forbindelse med opprettelsen av ny samlingsforvaltningsavdeling, er det nedfelt egne samarbeidsgrupper innad i avdelingen, innenfor arkiv, foto og gjenstand/immateriell kultur.

Utstillingsarbeid

Den nye utstillingen «Vi som var, de som er» ved Moss by- og industrimuseum som åpnet i juni viser en stor del objekter fra våre samlinger. Samlingsforvaltningen har bidratt til klargjøring av gjenstander til utstilling. Utstillingen «Østfold i krig 1939 – 1946 Operasjon Polar Bear» har vært et stort prosjekt for Samlingsforvaltningsavdelingen i hele 2022. I 2022 som i 2021 har vår fotoarkivar vært lånt ut til prosjektet «Polar Bear» i 70 % stilling, samlingsforvaltningsavdelingen har også hatt ansvar for oppfølging av klima, monterdesign m.m., samt klargjøring av gjenstander for utstilling. Her har også de fleste ansatte i samlingsforvaltningsavdelingen vært involvert i ulik grad. I forbindelse med utstillingen er det lånt inn mer enn 360 objekter fra private, i tillegg til ca. 150 fra egne samlinger. Alle innlån er avfotografert og minimumsregistrert i Primus. Utstillingen åpner i februar 2023.

Mangfold, frivillighet og involvering i samlingsarbeidet

Fredrikstad Byarkiv (Fredrikstad kommune) har samarbeidet med Østfoldmuseene om å bevare deler av det tekniske tegningsarkivet etter Glommen mekaniske verksted. Fra Arkivverket fikk Byarkivet kr 600 000 til ordning og tilgjengeliggjøring. Arbeidet med arkivet innebærer å gjøre et representativt utvalg av tegningsmaterialet etter visse kriterier, utarbeidet i samarbeid med Byarkivet, informanter og andre arkivinstitusjoner som har erfaring med same type arkivmateriale. Arbeidet med arkivet fortsetter i 2023. Prosjektet har mottatt 103 000 kr i tilskudd for 2023.

Digitaliseringsfabrikken

Digitaliseringsfabrikken ble formelt avsluttet som prosjekt fra 31.12.2021, men vår samarbeidspartner AOF ønsket å fortsette prosjektet i en periode mens man søkte videre støtte til prosjektet gjennom arbeidsmarkedskanaler. Dette medførte at vi opprettholdt vårt arbeid med prosjektet i perioden 1. januar til 31. mars. Etter 1. april har prosjektet ligget nede, men med en intensjon om fortsatt samarbeid dersom AOF får midler til videre drift fra annet hold. Som en oppfølging av Digitaliseringsfabrikken har vi, i samarbeid med Jobbkonsulentene Blå Kors og Fretex, hatt 3 personer på arbeidsutprøving/arbeidsforberedende tiltak. Disse 3 har jobbet med digitalisering av metadata tilknyttet innlånte gjenstander til utstillingen «Polar Bear», registrering av Fredrikstad Museums Kunstsamling og digitalisering av fotokort fra ØFB i Primus.

Øm har flere frivillige grupper som bidrar til samlingsforvaltning

Torsdagsgutta er en frivillig gruppe som møtes ved Fredrikstad Museum hver torsdag og gjennomgår museets fotosamling, hovedsakelig Stangebyesamlingen. Moss by- og industrimuseum har en frivillig pensjonert arkivar fra Riksarkivet som har arbeidet tilsvarende 50% stilling med å ordne innkomne arkiver. I året som gikk ble 8 hyllemeter blitt ordnet, registrert i ASTA og publisert på Arkivportalen. Det er avholdt 2 befaringer/samarbeidsmøter mellom Samlingsforvaltningsavdelingen og

frivilligruppa på Kystmuseet vedrørende videre arbeid med rydding av gjenstander i og rundt bygningene. Prioritering av tiltak er satt på handlingsplan for 2023.

TRYGG IVARETAKELSE

Drift og vedlikehold

Bygningsmessig vedlikehold er Driftsavdelingens kjerneoppgave. Her arbeider for tiden to tømrere, en fagarbeider med ansvar drift og vedlikehold, samt en Driftsleder. Høsten 2022 ble også en ny tømrerlærling ansatt. Drift har kunnet leie inn en tidligere pensjonert ansatt med spesialkompetanse knyttet til restaureringsverkstedet på timebasis. Han har også fungert som vaktmester på Borgarsyssel Museum en dag i uken. Vår tidligere Driftsleder har også arbeidet i 40% i en seniorrådgiverstilling knyttet til Driftsavdelingen i 2022. De ansatte blir tilbudt kompetansehevende tiltak i form av kurs og seminarer. Vi har samarbeidet med MIA om en rådgivningstjeneste rettet mot private huseiere i regi av bygningsvernmyndighetene.

Bygningsvedlikeholdet i Østfoldmuseene blir prioritert ut fra tilgjengelige ressurser. Grunnlaget for prioriteringer er tilstandsrapporten fra 2019. Her blir alvorlighetsgrad satt opp mot vernegrad og den historiske betydningen av hvert enkelt bygg. Det vil bli foretatt ny tilstandsvurdering hvert 4 år, neste gang i 2023. I tillegg til planlagt vedlikehold håndteres løpende avvik og bestillinger knyttet til disse fra de ulike arenaene i tråd med ressurser, og med henvisning til nevnte tilstandsrapport.

Driftsavdelingen har ansvar for brannvernarbeid, og 3 av våre ansatte har fordelt ansvaret som brannvernledere for de forskjellige avdelingene mellom seg. Vaktmestertjenester knyttet til avdelingene Borgarsyssel, Folkenborg, Trollull, Fredrikstad og HhS/Rød Herregård, fordelt på til sammen 1,3 årsverk, har blitt koordinert ut fra Driftsavdelingen. Vaktmestertjenester knyttet til Folkenborg og Trollull er i løpet av året satt ut til eksternt firma, for å frigjøre ressurser knyttet til bygningsvedlikehold og ivareta ansvar for en tømmelærling i Driftsavdelingen.

2022 har vært et år med mange varierte oppgaver der Driftsavdelingen har bistått avdelingene med utstillingsarbeid, formidling, inkludert et samarbeid med Halden VGS knyttet til kompetanseheving i antikvarisk bygningsvern for lærere og elever.

Østfoldmuseene har i 2022 jobbet med å få ned strømforbruket, og vi har kartlagt en rekke innsatsområder som krever ny kunnskap og betydelige investeringer. Antikvariske bygninger hvor vi har utleie og publikumsaktiviteter må deles inn

i soner for å kunne regulere temperatur. Videre må bygninger hvor kulturhistoriske interiører og samlinger trenger særlig beskyttelse mot temperatursvingninger og fuktighet kartlegges nærmere. Hver enkelt bygnings beliggenhet, inndeling og bygningstekniske beskaffenhet må studeres nærmere, og dette vil ta tid. Tiltakene vil redusere museets klimaavtrykk og bedre økonomien på lenger sikt.

Vi har ikke kunnet prioritere å jobbe med miljøsertifisering i 22 som vi hadde håpet. Vi tar fra 23 sikte på å plukke ut noen arenaer og noen virksomhetsområder, og sakte bygge opp en dokumentert miljøprofil knyttet til innhold i butikk, serveringstilbud og avfallshåndtering m.m. Her vises til søknad til KUD om engangsbeløp på kr 500 000,- for å starte de riktige prosessene, og søke råd hos museer som har oppnådd sertifisering.

Magasiner og depoter

I 2022 har det blitt foretatt varmebehandlinger av blant annet gamle trematerialer til bruk i ny basisutstilling i Moss, stoler fra Snekenes/Borgarsyssel Museum, sengetøy og -utstyr fra Gutustua på Folkenborg på grunn av aktivt møllangrep, eksternt innlånte uniformer til Polar Bear-utstillinga, samt saler og annet hesteutstyr tilhørende Borgarsyssel Museum.

Gjenstander fra Trollull har blitt lånt ut til den nye basisutstillingen på Moss by- og industrimuseum, samt til «Polar Bear» i Fredrikstad. I forbindelse med arbeidet med den nye basisutstillingen i Moss ble noen utvalgte 1700-tallsgjenstander filmet på Trollull.

Aktiviteten på Nye Veveri i 2022 har vært noe redusert da ressursene har måttet reforderes til Trollull fellesmagasin. Det har likevel vært utført viktig oppfølgings- og magasinarbeid på Nye Veveri. På grunn av møllangrep i magasinet i 3.etg ønsket vi å prøve ut alternative magasineringsmetoder. En sofa ble varmebehandlet og pakket inn i lukket plasttube for magasinering i 1.etg.

Vi har også avholdt en rekke dager med Åpent Magasin for ansatte i Østfoldmuseene. Dette har vist seg å være et verdifullt treffpunkt for å bli kjent med museets samlinger og samlingsarbeid, og fører til fruktbart samarbeid på tvers av virksomhetsområder og fag.

SOLID KUNNSKAPSPRODUKSJON

Østfoldmuseene har som mål å etablere seg som en synlig forskningsinstitusjon og attraktiv samarbeidspartner for forskning. Forskning i Østfoldmuseene skal ta utgangspunkt i samlingene og bidra med ny kunnskap som formidles gjennom museets utstillingsarbeid og formidlingsvirksomhet. Museet skal etablere samarbeid med andre museer, forskningsmiljøer i universitets- og høyskolesektoren og andre eksterne aktører for å komme i posisjon til å søke regionale, nasjonale og internasjonale ordninger om midler til forsknings- og utviklingsprosjekter, i tråd med museets overordnede strategi og satsningsområder.

Organisering og forskningsinfrastruktur

For å styrke satsningen på forskning, ansatte Østfoldmuseene en fagdirektør for forskning i 2021. Forskningsdirektøren etablerte et FoU-team som har som en av sine kjerneoppgaver å utvikle forskningsinfrastruktur internt og i samarbeid med museumsnettverk og relevante aktører. Teamet skal bistå med veiledning, kompetansebygging og søknadsskriving og være en støtte for forskningsdirektøren. Det er videre opprettet et FoU-forum, som møtes digitalt eller fysisk tre til fire ganger i året. Formålet med forumet er å skape en faglig møteplass for ansatte som er involvert i FoU-prosjekter som Østfoldmuseene deltar i. Forskningsdirektøren leder og koordinerer FoU-teamet og FoU-forum, og forankrer arbeidet i Østfoldmuseenes ledergruppe. Virksomhetens FoU-arbeid er tett koblet opp mot eksterne samarbeidspartnere og nettverk. FoU-arbeidet i Østfoldmuseene er ikke organisert som en egen avdeling, men jobber ut fra en forskningsportefølje gjennom samarbeidsprosjekter med ekstern finansiering.

For å legge til rette for bedre rammer for forskning i museet, jobbes det kontinuerlig med å utvikle infrastruktur med tilgang til nye verktøy, inkludert lisenser for digitale referanse- og analyseverktøy. FoU-teamet har videre vært tett koblet på arbeidet med å tilrettelegge for bruk av forskningsrapporteringsystemet Cristin i museene. Per desember 2022 er 16 ansatte i Østfoldmuseene registrert som brukere med tilgang til å registrere publikasjoner i databasen.

Videre har det blitt jobbet med å styrke vilkårene for forskning og dokumentasjon knyttet til herregårdene Elingaard og Rød spesielt, og herregårdsstudier i Norge generelt. En boksamling fra Elingaard er brukt som en grunnstamme for etablering av et

håndbibliotek, og interne og eksterne midler har blitt brukt til å styrke biblioteket med nyere utenlandsk forskning og nordiske standardverker.

FoU-arbeid i tilknytning til kulturminner i og ved vann har blitt styrket i 2022. Herunder regnes kystkulturkonservatoroppgaver, fartøyvernkonsulentoppgaver, men også tømmerfløting/treforedling og tekniskindustrielle kulturminner slik som sluseanlegg med tilhørende bygningsmiljø.

Kompetanseutvikling og delingsarenaer

Forskningskompetansen i Østfoldmuseene skal styrkes ytterligere. Målet er nedfelt i forskningsplanen fra 2017. Arbeidet med revisjon av forskningsplanen ferdigstilles i 2023.

Østfoldmuseene har videreført ordningen med å tilby ansatte med mastergrad videreutdanningen *Vitenskapelig publisering for museumsansatte* (MUSE620/621), ved Universitetet i Bergen. En ansatt deltok på MUSE620 høsten 2022, en ansatt har sendt en artikkel som ble påbegynt under MUSE621 til fagfelleevaluering og to ansatte jobber med artikler fra kursdeltakelse tidligere år, som de planlegger å sende til tidsskrift i 2023/2024.

Østfoldmuseenes ansatte deltar i flere nasjonale museumsnettverk, faglige nasjonale/internasjonale nettverk og på relevante konferanser i tilknytning til forskning- og utviklingsarbeid på arenaene, for å holde seg oppdatert på, og bidra til forskningsfronten. Museet har koordinatrollen for museumsnettverket for herregårder (Herregårdsnettverket) og arrangerte sammen med Mjøsmuseet en nettverkssamling på Stenberg på Toten i september 2022. Museet har under 2022 ledet arbeidet i fagseksjonen for forskning i Norges Museumsforbund, som arbeider nasjonalt for museumsforskningens vilkår.

Museenes forskerkonferanse 2022, ble arrangert på Stiklestad av Museene Arven, tidligere Stiklestad Nasjonale Kultursenter, og Falstadsenteret. Østfoldmuseene var representert gjennom verv som leder i fagseksjonen for forskning i Norges Museumsforbund. Videre deltok museet med presentasjon av en forskningsartikkel om spiselig museologi og kulinarisk kulturarv i tilknytning til forskningsprosjektet FoodLessons – Kulinarisk arv som en ressurs i bygging av «Matnasjonen Norge 2030».

Østfoldmuseene representerte forskningsprosjektene FLYT og Jerntid på Nordisk Slotts- og herregårdssymposium i Åbo i august 2022, med foredragene «En skog av muligheter» og «Jernkvinner i en jerntid».

FoU-teamet har bidratt med opplæring og kollegaveiledning av deltakere i FoU-forum i forbindelse med pågående forskningssprosjekter og forskningssøknader. Målet er at FoU-forum skal utvikles til en uformell arena som gir ansatte som utfører forskningsoppgaver et miljø hvor man kan søke støtte, spørre om hjelp og drøfte utfordringer. Tilbakemeldingen fra deltakerne er at FoU-forum er en viktig, anerkjennende og identitetsskapende arena.

I 2022 ble det etablert en ordning med skriveretreat en dag i måneden; *Shut Up and Write* (SUW). Disse dagene har rullert mellom Østfoldmuseenes arenaer, og er et tilbud til ansatte som deltar i ett eller flere forskningsprosjekter, etter avtale med nærmeste leder.

Dialogen med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og Høgskolen i Østfold (Hiof), for å styrke forskning- og formidlingssamarbeidet mellom partene ble videreført i 2022. Intensjonen er at ansatte og studenter kan delta i samarbeidsprosjekter som naturlig vil bidra til å utvikle felles nettverk for forsknings- og formidlingsprosjekter i årene fremover. Forskningsdirektøren inngår i Hiofs forskningsutvalg. I 2022 ble det blant annet gjennomført et strategi- og handlingsplanarbeid for Hiofs forskningsvirksomhet, hvor Borgarsyssel Museum, Østfoldmuseene var vertskap for et heldags arbeidsseminar. NMBU, ved Fakultet for landskap og samfunn, brukte hagen til Rød Herregård som case for et masterkurs om historiske hager.

Østfoldmuseene har i 2022 revitalisert sin deltakelse i to av de faglige nasjonale museumsnettverkene; Kvinnenettverket og Mangfoldsnettverket, og har som ambisjon å delta på årlige nettverkssamlinger for å dele og høste kompetanse og erfaringer på tvers av deltakerinstitusjonene – og for å komme i posisjon til å delta i framtidige søknader/forskningsprosjekter i nettverkene.

Med økt FoU-innsats i årene som kommer vil mer forsknings-samarbeid med høy kvalitet, være et mål. Dette vil bidra til økt kunnskap og kompetanse i Østfoldmuseene, men også til teori- og metodeutvikling, som kommer hele sektoren til gode gjennom publisering, deltakelse på forskerkonferanser og erfaringsdeling på tvers av nasjonale og internasjonale nettverk innenfor og utenfor museumssektoren. Forsknings-samarbeid og nettverksbygging skal i enda større grad knyttes sammen mot et felles mål om å jobbe med museumsutvikling gjennom forskning og transdisiplinært samarbeid, det vil si prosjekter som kombinerer forskningsfaglig og profesjonsfaglig kunnskap og kompetanse.

Forskningsdirektøren og FoU-teamet har gjennom 2022 arbeidet aktivt for å styrke samarbeidet med avdeling for samlingsforvaltning og museets formidlingsvirksomhet, med en ambisjon om å gjøre forskningen relevant for publikum og for å aktivisere museets omfattende samlinger. Et viktig ledd i dette arbeidet er å legge inn samlingsforvaltningsoppgaver og formidling gjennom digitale og materielle utstillinger – og undervisningsopplegg, i søknader om forskningsmidler. Innsatsen har blant annet bidratt til et tett samarbeid mellom Forskning og avdeling for samlingsforvaltning gjennom forskningsprosjektet «NorWhite – how Norway made the world whiter», som fikk tilslag fra Norges forskningsråd i 2022.

Bærekraftsperspektiv i museets forskningsarbeid

Østfoldmuseene deltok i fem forskningssøknader til Kulturrådets Museumsprogram i 2021, én av dem som prosjektleder. Tre av søknadene fikk tilslag; 1) *FLYT: forskning og formidling om bærekraft i museene*, 2) *Kjønnets verdi i et museumshierarki – om representasjon av kvinner, kjønn og mangfold på museum*, 3) *Jerntid – De gamle jernverkene og de nye bærekraftsmålene*. Alle bidragene har et bærekraftsperspektiv med referanser til Agenda 2030. Prosjektene har alle startet opp i 2022 – og er i rute i henhold til leveranser og framdriftsplaner.

Tre øvrige forskningsprosjekter er inne i sin avsluttende periode – og publikasjoner fra prosjektene ferdigstilles og publiseres i 2023 (utsatt fra 2022); 1) *Museenes kunnskapstopografi*:

Kollektiv kunnskapsproduksjon som museumsfornyelse, 2) *Løsarbeideren og standardarbeideren: Tilknytningsformer i arbeidslivet i et historisk perspektiv*, 3) *Opphøyet og oversett: Herregårdsmuseets plass i den norske erindringsstopografien*. I tråd med Østfoldmuseenes reviderte strategi og overordnede mål om å jobbe eksplisitt med bærekraftsmålene i forskning og utviklingsarbeid, vil formidlingen fra prosjektene etter beste evne knytte resultatene til Agenda 2030 – og slik bidra til å drøfte implikasjoner og konsekvenser av forskningen i et videre perspektiv enn tenkt når prosjektene ble utformet (førrige programperiode for Museumsprogrammet, 2017-2020).

Østfoldmuseene deltar videre i tre forskningsprosjekter med støtte fra Norges forskningsråd (NFR), deriblant; pARTiciPED: Empowering student teachers as agents of change in cross-sectorial collaborations using The Cultural Schoolbag (TCS) in Norway as learning platform, og «FoodLessons: Culinary Heritage as a Resource in Developing Food Nation Norway 2030», som begge løfter frem betydningen av bærekraftsmålene og adresserer Agenda 2030 gjennom betydningen av bærekraftig verdiskaping, involvering og samarbeid, som på ulike måter griper inn i de tre bærekraftsdimensjonene; sosiale forhold, miljø/klima og økonomisk bærekraft.

Mangfold og involvering i museets kunnskapsproduksjon

Det er et uttalt mål at både teoriutvikling, metodeutvikling og formidling fra forskning i museet skal inkludere mangfoldsperspektiver – og drøfte disse i ulike formidlingsformat; som fagartikkel, fagfellevurdert publikasjon, en utstilling eller formidling i et digitalt format. Østfoldmuseenes delprosjekt i Kulturrådsprosjektet Kjønnets verdi i et museumshierarki, har et skeivt blikk på samlingene. Deltaker i prosjektet publisert en vitenskapelig artikkel i Norsk museumstidsskrift, i 2022. Museenes Kunnskapstopografi-prosjektet, hvor flere av Østfoldmuseenes ansatte bidrar med empiri, tekster og redaksjonelt arbeid i antologien som kommer ut våren 2023, retter søkelyset mot kunnskaping gjennom involvering og medvirkning av enkeltindivider og eksterne aktører i utstillings- og utviklingsarbeid i museene. Østfoldmuseene vil inkludere mangfoldspers-

pektiver i sitt FoU-arbeid, gjennom fokus på kjønn, klasse, etnisitet og andre sosiale kategorier i forskningsprosjektene. I denne forbindelse har Forskningsdirektøren initiert arbeid med en likestillingsplan som ferdigstilles og publiseres høsten 2023.

Østfoldmuseene deltar som partner i et forskningsprosjekt som er initiert av Universitetet i Bergen og Kunsthøgskolen i Oslo. Prosjektet skal blant annet utforske hvordan teknologisk innovasjon har gjort verden hvitere gjennom å koble sammen de utfordrende temaene: hvithet, teknologisk innovasjon og masseutnyttelse av naturressurser i én enkelt case-studie. Søknaden ble innvilget av Norges forskningsråd høsten 2022, og har formell oppstart høsten 2023. Resultater fra prosjektet vil være verdifulle bidrag til å utvikle formidlingsopplegg i tilknytning til et bredt spekter av mangfoldsperspektiver.

Immateriell kulturarv i museets forskning

Flere av de forskningsprosjektene Østfoldmuseene deltar i retter søkelyset mot immateriell kulturarv – om ikke eksplisitt i museets bidrag, så i flere av arbeidspakkene og nettverkene. Dette er kunnskap som kommer alle deltakere til gode gjennom erfarings- og kunnskapsdeling. FoodLessons er et eksempel på et forskningsprosjekt som er opptatt av tradisjonshåndverk og kunnskap om tradisjoner knyttet til kulinarisk kulturarv. Som ressurspartner i prosjektet har museets deltakere en unik mulighet til å diskutere og dele både den materielle og immaterielle kulturarven med et stort nasjonalt ressursteam. Østfoldmuseene har gjennom hele 2022 hatt tett dialog med andre partnere i prosjektet om hvordan museene kan få et mer bevisst forhold til kulinarisk kulturarv. Den immaterielle kulinariske kulturarven vil være av vesentlig betydning i en slik studie. Østfoldmuseene tok i 2022 initiativ til en minne-innsamling i samarbeid med Maihaugen. Minne-innsamlingen, på minner.no, vil lanseres i forbindelse med Arendalsuka 2023, på et eget arrangement om Kulinarisk kulturarv, på KUBEN i Arendal.

Forskningsforberedende arbeid

Østfoldmuseene er opptatt av å utvikle ny kunnskap gjennom forskningsforberedende arbeid, og jobber derfor med å utnytte det potensialet som ligger i å systematisere og dokumentere

pågående arbeid, som på et senere tidspunkt vil kunne utvikle seg til et forskningsprosjekt.

Det er et langsiktig mål å skape en utstilling på Elingaard som tar i bruk kjelleren for å formidle mer av personer relatert til herregården og dens eiere og til tidligmoderne kunnskapskultur. Flere forskningsforberedende aktiviteter og forskning som bidrar til den er samlet under navnet Visdommens hus. En vitenskapelig artikkel, som sendes inn til *Journal of the History of Collections* i januar 2023, belyser Jens Bjelke og to av hans sønner som noen av de viktigste personene i handelen med norske kuri-ositeter som ble sendt sørover til de europeiske kunstkamrene (museene) på 1600-tallet. Funnene ble også presentert på den internasjonale kunsthistoriske konferansen NORDIK i oktober 2022. Det er også utført forarbeid for en vitenskapelig artikkel som ser nærmere på Arild Huitfeldts banebrytende historieverk *Danmarks riges krønike*, som i form av en annenutgave fra 1652 står utstilt på Elingaard. Fra et kunnskapsteknologihistorisk perspektiv undersøkes bokens navigasjonssystem, hvor elementer som register, stikkord og kronologier gjorde at boken kunne brukes profesjonelt som et oppslagsverk.

Et innkjøp av et originalmanuskript av et lovarbeid, forfattet på Elingaard 1623 under ledelse av Jens Bjelke, Norges rikes kansler, ble foretatt i juni 2021. Det er den første løse gjenstanden som Østfoldmuseene eier som kan kobles direkte til den mektige personen som hadde sete på Elingaard. Østfoldmuseene har innledet et samarbeid med forskere ved Nasjonalbiblioteket men det er ikke utført noe vesentlig arbeid i 2022.

Åpningen av tjenerskapets utedoe på Rød til sesongen 2022 ble kombinert med en kultur- og arkitekturhistorisk undersøkelse av herskapelige doer gjennom tusen år i Norge. Et populærvitenskapelig essay ble publisert på Digitalt Museum under sommeren. Arbeidet avdekket mange kilder og caser som tidligere ikke har vært benyttet i toalettshistorisk forskning og det vurderes å videreutvikle essayet til en typologisk, arkitekturhistorisk artikkel.

Restaureringen av hagepaviljongen på Rød med midler fra

Nora og Ole Anker-Raschs Stiftelse Til Fremme Av Kulturelle og Ideelle Formål gir mange nye kilder til bygningens og Røds historie. Ulike former for forskningsforberedende arbeid er utført av museets ansatte (oppmåling) og eksterne konsulenter (restaurering av fasade, undersøkelser av interiøret). Under 2023 skal dette materialet sorteres og arkiveres som underlag for en arkitektur- og kulturhistorisk artikkel.

Kanalmuseet har vært involvert i diverse biologiske undersøkelser i samarbeid med Vannområdet og/eller Müller Sars Biologiske Stasjon og Statsforvalteren i Oslo og Viken. Det har blitt gjennomført bekkundersøkelser i forbindelse med miljøovervåkingen i Haldenvassdraget etter oppdrag fra Haldenvassdragets Vannområde. Det ble foretatt undersøkelser av bunndyr i 18 bekker og elver i Aurskog-Høland, Marker og Halden i oktober-november 2021. Videre har biologisk mangfold blitt kartlagt i Store Le og Ledengstjern i Marker, og i Aurskog-Høland har vi kartlagt istidskrepser i innsjøer.

Kanalmuseet hadde besøk fra University of Szczecin i Polen for å samle inn planktonkrepsdyr i brakkvann. Museets båt ble benyttet, og det ble gjennomført feltarbeid i Iddefjorden/Nedre Tista og i nedre deler av Glomma. Resultatet vil bli publisert, trolig i 2022. Videreføring av feltarbeidet kan bli aktuelt høsten 2022.

I 2022 har Elingaard blitt involvert i et forskningsprosjekt om herregårder rundt Østersjøen, ledet fra Universitetet i Greifswald. Ved hjelp av blant annet dronefotografering og georadarscan bygger teamet 3D-modeller av anlegget over og under jord. Foreløpige resultater viser blant annet gangtraséer flere steder innenfor og utenfor vollgraven og fundamenter for tidligere bygninger og gir informasjon om i hvilken utstrekning Elingaard har vært befestet. Dataene deles med Østfoldmuseene og vil bli gjort åpent tilgjengelig. Resultatene kan bidra til å verifisere eller falsifisere tidligere hypoteser om Elingaards eldre og nyere hage-, bygnings- og anleggshistorie, samt fremsette nye. De gir også grunnlag for å vurdere arkeologiske undersøkelser.

I løpet av året har det blitt igangsatt samarbeid med Norske

Skog, Saugbrugs, for gjennomgang og bruk av det historiske arkivet på fabrikkanlegget i Halden. Dette er forskningsforberedende arbeid som vil bli nyttiggjort innenfor prosjekter som FLYT, Fløtningens Fartøy og Verftshistorieprosjektet.

Det har blitt tilrettelagt for forskningsforberedende arbeid, intervju, veiledning og formidling for eksterne fartøyvernporsjekt som for eksempel «Wiel Gedde».

Det jobbes kontinuerlig med å vurdere muligheter for forsknings-samarbeid i takt og tråd med ressurser og kapasitet.

Oversikt over deltakelse i pågående forskningsprosjekter

Omtale av forskningsprosjekter som Østfoldmuseene er involvert i som partner/deltaker, finnes på museets nettsider: <https://ostfoldmuseene.no/forskning>. Nettsiden oppdateres fortløpende.

Forskningsprosjekter med ekstern finansiering under arbeid i 2022:

- Museenes kunnskapstopografi: Kollektiv kunnskapsproduksjon som museumsfornylse (2017-2021)
- Løsarbeideren og standardarbeideren: Tilknytningsformer i arbeidslivet i et historisk perspektiv (2018-2021)
- Opphøyet og oversett: Herregårdsmuseets plass i den norske erindringstopografien (2019-2022)
- pARTiciPED: Empowering student teachers as agents of change in cross-sectorial collaborations using The Cultural Schoolbag (TCS) in Norway as learning platform (2021-2023)
- FoodLessons: Culinary Heritage as a Resource in Developing «Food Nation Norway 2030» (2021-2024)
- FLYT: Forskning og formidling om bærekraft i museene (2022-2024)
- Kjønnets verdi i et museumshierarki: Om representasjon av kvinner, kjønn og mangfold på museum (2022-2024)
- Jerntid: De gamle jernverkene og de nye bærekraftsmålene (2022-2024)

I tillegg til overnevnte prosjekter har ytterligere to forsknings-

prosjekter blitt etablert i 2022, med formell oppstart i 2023; det ene et forskningsprosjekt om Verftshistorie initiert av de nasjonale maritime museene og det eksternt Forskningsrådsfinansierte prosjektet TiO2 – How Norway made the world whiter, med UiB og KIO som prosjektleder(e). En del av arbeidet inn i Verftshistorieprosjektet vil være en FoU-leveranse inn i utviklingsprosjektet Fløtningens Fartøy. Østfoldmuseene deltok også i en søknad til NFR; *Samarbeidsprosjekt for å styrke forskning og forskerrekruttering i museene*, sammen med Naturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo, som fikk avslag.

Publisering i Østfoldmuseene

Det er en ambisjon at ansatte ved Østfoldmuseene publiserer fagfellevurderte artikler i tillegg til rapporter, utstillingskataloger, fagartikler på Digitalt Museum, kronikker og tilsvarende.

I 2022 publiserte ansatte ved Østfoldmuseene tre fagfellevurderte artikler og 14 ikke-fagfellevurderte publikasjoner, inkludert fire artikler på Digitalt museum, samt kronikker, avisartikler og faglige konferansebidrag. En oversikt over alle publikasjoner av ansatt i Østfoldmuseene ligger på <https://ostfoldmuseene.no/forskning/fagfellevurderte-artikler>.

De fire artiklene på Digitalt Museum kan også søkes opp i <https://digitalmuseum.no/>. Øvrige publikasjoner kan søkes opp i databasen Oria: <https://oria.no/> og/eller Cristin: <https://app.cristin.no/>

NETTVERSSAMARBEID

Nasjonale museumsnettverk

Østfoldmuseene er deltakere i en rekke nettverk, nasjonalt og internasjonalt. Deltakelsen og involveringen i hvert enkelt nettverk varierer. Pandemien har hatt betydning for møteform og ført til redusert antall fysiske samlinger. Alle nettverk som Østfoldmuseene deltar i, skal være relevant for ansattes faglige arbeid og svare til Østfoldmuseene sine overordnede målsetninger og strategier. Nedenfor gis en kort beskrivelse over de viktigste nettverkene.

Østfoldmuseene er ansvarlig for det nasjonale museumsnettverket for Herregårder. I 2022 har prosjektets deltakere arbeidet med å ferdigstille bokmanuset i forskningsprosjektet *Opphøyd og Oversett – herregårdsmuseets plass i den norske erindring-stopografien*. Østfoldmuseene er forvalter av tilskuddsmidler og stiller med rollen som prosjektsekretær og billedredaktør. Boken utgis på Novus og vil bli lansert 25. januar 2023 på Norsk Folkemuseum.

I september var Østfoldmuseene vertskap og medarrangør av Maritim nettverkssamling, som samlet ca 50 deltakere fra de to nasjonale museumsnettverkene «Sjøfartsnettverket» og «Nettverk for fiskerihistorie og kystkultur». Konferansen varte i 3 dager med Quality hotel i Fredrikstad som base for selve konferansen og utflukter til blant annet Kystmuseet Hvaler, Isegran og Kongsten fort.

I november var Østfoldmuseene vertskap og medarrangør for FLYT-prosjektets workshop i Halden-Ørje-Rømskog, med besøk på Norske Skog - Saugbrugs, Rød herregård og Haldenvassdragets Kanalmuseum. Revitalisering av det nasjonale museumsnettverket Skognettverket er et av FLYT-prosjektets målsetninger og derfor en del av programmet. Museet deltar i følgende faglige nasjonale museumsnettverk:

- Nettverk for formidling av kulturhistorisk fotografi
- Nettverk for minoriteter og kulturelt mangfold
- Nettverk for kulturlandskap
- Nettverk for arbeiderkultur

- Nettverk for teknologi- og industrihistorie
- Nettverk for drakt og tekstil
- Nettverk for kvinnehistorie
- Nettverk for fiskerihistorie og kystkultur
- Sjøfartsnettverket
- Skognettverket
- Herregårdsnettverket

En oversikt over hvilke faglige nasjonale museumsnettverk museet deltar ligger på ostfoldmuseene.no: <https://ostfoldmuseene.no/forskning/forskningsrelaterete-prosjekter-og-nettverk>

Andre nasjonale nettverk

Østfoldmuseene deltar i flere faglige nettverk innenfor ulike fagområder i museumssektoren, som Arkivnettverket og Ruinnettverket. Museet er med i Sjøfartsnettverkets prosjekt om digitalisering av tradisjonsbåter som mottar støtte av Norsk Kulturråd. Stab deltar i relevante nettverk for sine fag- og ansvarsområder som It-tjenester, reiseliv og arbeidsgiverrelaterte nettverk. Dette er nettverk som KulturIT museumsnettverk, e-kultur, KulturNav, Virke Økad-nettverk og Virke reiseliv. Noen nettverk er også mer av regional karakter som Arkivets nettverk for fylkeskoordinerende ledd. Østfoldmuseene er også med i styret til Blue Shield Norge. Komiteen har som formål å samle, spre informasjon, samordne innsats og påvirke myndigheter og fagprofesjoner til å ivareta kulturarven under væpnende konflikter eller ved katastrofer. I 2022 etablerte Norges forskningsråd Nettverk for folkeforskning, som Østfoldmuseene ved direktør for forskning deltar i.

Nordiske og europeiske nettverk

Halden historiske Samlinger er med i to nettverk med tema historiske teatre. Det ene er det nordiske nettverk for historiske teatre, hvor det ble avholdt nettverkssamling i Stockholm. Her jobbes med et forprosjekt som har fått økonomisk støtte. Det andre er det europeiske nettverket *Perspectiv – Association Historical Theatres in Europe*. Østfoldmuseene deltok på nettverkssamling i Italia, og Fredrikshalds Teater ble valgt inn i

styret for neste periode. Herregårdsnettverkskoordinatoren er også aktiv i det årlige Nordisk Slotts- og Herregårdssymposium og sitter i arrangementskomitéen for 2023 års symposium ved Norsk Folkemuseum i Oslo. Koordinatoren følger også det Europeiske herregårdsnettverket ENCOUNTER European Network for Country House and Estate Research, som ble etablert i 2015.

Internasjonalt nettverksarbeid

Østfoldmuseene forbereder en søknad til EUs støtteordning Creative Europe. I 2021 fikk museet midler fra Viken fylkeskommune for å jobbe fram en søknad og finne partnere til et europeisk samarbeidsprosjekt. Programperioden gjelder 2021-2027 og museet hadde som ambisjon om å levere en søknad ved neste utlysning i 2022 under delprogrammet Creative Europe – Innovation Lab, men har blitt utsatt til 2023/24. Det har vært vanskelig å få en forpliktende deltakelse fra alle partnerne i konsortiet. Et annet internasjonalt prosjekt som har konkrete resultater er samarbeid det regionale historiske museet i Pazardzhik, Bulgaria. Dette museer har fått midler, gjennom EEA-grants, for å revitalisere sine utstillinger. Det er gjennomført felles workshop høsten 2022 i Østfoldmuseene og gjensidig til Pazardzhik i samme periode.

Norges museumsforbund

Norges museumsforbund har en rekke fagseksjoner, og Østfoldmuseene er representert i flere av disse. Førstekonservatoren herregårder er styreleder fagseksjonen for forskning, mens direktør sitter i styret for Seksjon for museumsledelse. Museet har dessuten en konservator i valgkomiteen for Seksjon for industri, kommunikasjon og anlegg. Deltakelsen gir god innsikt i og påvirkning på museumspolitiske spørsmål, og er viktige areaer for nettverksbygging. Museet har deltatt på møter i seksjonene, det årlige museumsrådet som i 22 var lagt til Skien, samt det årlige seminaret for museumsledelse som i 22 var lagt til Oslo.

RELEVANT FORMIDLING

Østfoldmuseene har i 2022 jobbet aktivt for å programmere innhold som involverer og retter seg mot et mer mangfoldig publikum. Målet har vært å skape innhold og aktiviteter som gir større representativitet og gjør terskelen for å besøke og aktivt bruke våre arenaer lavere for flere. Det etterstrebtes å lage aktiviteter og arrangementer sammen med kommuner, lag og foreninger som jobber for å gi lavinntektsgrupper tilgang til kulturaktiviteter.

Kafe UMaMI

Kafe UMaMI er en pop-up restaurant, og den første torsdagen hver måned dekker vi i Olavs hall i Sarpsborg og inviterer til en kulinarisk reise. Kaféen drives av forskjellige personer med bakgrunn i ulike kulturer fra gang til gang, og på den måten får publikum oppleve hele verdens smaker i løpet av året. Kafe UMaMI er et samarbeid mellom Borgarsyssel museum og Sarpsborg Frivilligsentral.

Hot-spot Ukraina

Utstillingen «Østfold i krig 1939-45, Operasjon Polar Bear» åpner 8. februar 2023. Hele Østfold er godt representert i historiefortellingen om den andre verdenskrig, og nå jobbes det med å utvikle spennende digital formidling som har ungdom målgruppe. Krigen i Ukraina aktualiserte arbeidet med Polar Bear i Fredrikstad, og like etter det russiske angrepet 24. februar 2022 ble det lagt planer for å markere dette gjennom to Hot Spot-utstillinger. En amerikansk fotograf Wolfgang Schwan og en ukrainsk fotograf Maria Volkova bosatt i Kyiv ble kontaktet. Begge dokumenterte krigens tidlige fase og de konsekvenser krigen hadde for sivilbefolkningen. Utstillingen ble montert utendørs 9. april utenfor museet i Tøihuset i Gamlebyen. Det neste prosjektet omhandlet krigens ødeleggelser av kulturarv. Museer, kirker, monumenter og arkiver har blitt ødelagt i Ukraina, og vi har sett hvordan de desperat forsøker å beskytte dem. Stauten av Frederik 2. på bytorget i Gamlebyen i Fredrikstad ble pakket inn med sandsekker, og museet la ut tusjer slik at publikum kunne skrive på sandsekkene. Resultatet var overveldende og sterk. Barn og voksne med ulik etnisk- og nasjonal bakgrunn engasjerte seg. Vi fikk et inntrykk av hva folk tenkte og følte, og flere hundre meldinger ble skrevet til støtte for ukrainerne.

Askeladden

Askeladden er et spill og en aktivitet i tilknytning til den nye utstillingen Polar Bear, Østfold i krig hvor barn (9-12) får oppdrag som hemmelige agenter og må lete etter skjulte ledetråder, og det finnes flere lignende spill, rebuser og aktiviteter knyttet til utstillinger og anlegg.

Skeivt kulturår

Østfoldmuseene markerte Skeivt kulturår og opphevelsen av «homoparagrafen» i 1972 med et eget arrangement i Fredrikstad, med panelsamtale og premiere på en ny film i Bar 1567 om Henki Hauge Karlsen. I 1985 mistet Karlsen jobben som bartender på Papillon fordi han var åpen om sin HIV-diagnose. Han gikk inn i en krevende rettsprosess. Dette er en historie om rettigheter, men også om 80-tallets frykt for den nye og ukjente sykdommen. Henki Hauge Karlsen vant rettsaken, men måtte gi tapt for sykdommen.

Grace Bullen

Grace Bullen er en norsk olympisk bryter fra Fredrikstad med bakgrunn fra Eritrea som i en ny film i Bar 1567 forteller sin historie om utenforskap og det å få anerkjennelse for at hun representerer Norge som norsk utøver.

Bendik Riis

Bendik Riis er i dag en anerkjent norsk kunstner, men som by-original i Fredrikstad med psykiske utfordringer levde han et vanskelig liv. I en ny historie i Bar 1567 ser vi livet hans gjennom noen av hans mest berømte bilder.

Barnesyssel

Østfoldmuseene har i mange år gjennomført barneaktiviteter i skolens sommerferie under vignetten «Barnas museumsstafett», og i 22 var stafetten heldigital. Satsningen har økt kompetansen og sikret kontinuitet og fornyelse av våre tilbud. Ressurskrevende aktiviteter og varierende åpningstid / tilgjengelighet har gjort at vi har eksperimentert med digitale løsninger. Til tross for tilpasninger i tråd med publikumstilbakemeldinger er digital løsning vist seg å være lite engasjerende, både hva gjelder utforming og innhold. Høsten 2022 ble det vedtatt å ikke

Glimt fra
2022

Hot-spot Ukraina. Utstillingen ble montert utendørs 9. april utenfor museet i Tøihuset i Gamlebyen. Foto: Gaute Jacobsen.

videreføre Barnas museumsstafett, men fokusere på utvikling av konseptet «Barnesyssel».

«Barnesyssel» er en felles overbygning for alle aktiviteter for barn mellom 6 og 12 år og barnefamilier som besøker museet på fritiden, og det programmeres særlig i forbindelse med alle skoleferier. Her vektlegges skapende sosiale aktiviteter med tilknytning til samlingene. Tilbudene justeres og fornyes etter erfaring sammen med barna.

Sarpe Diem Ung

Mer reell medvirkning eller medskapning knyttes til prosjektet Sarpe Diem Ung. Med midler fra NMF Inkluderende museer har ØM gitt en gruppe ungdommer med tilknytning til Ungdommens kulturhus i Sarpsborg kommune mulighet til å lage film om sine framtidsdrømmer for Østre bydel. Prosjektet knyttes til kommunens områdesatsning og til museets konseptuelle utvikling rundt arbeiderbrakka St Olavs Vold. Ungdommene bidrar både som informanter, medforskere og produsenter og de skal vise filmen på et lerret som er strukket som del av fasadebekledningen rundt stillasene som er sett opp rundt St Olavs Vold i forbindelse med rehabiliteringen. Slik utforsker vi et musealt byrom sammen med ungdom lokalt.

Fayegården

I Halden har vi i 2022 jobbet videre med konsept for medvirkning knyttet til vårt nye Formidlingsbygg Fayegården. Sparebankstiftelsen DNB har gitt oss midler til medvirkning fra ungdom for å skape første del i en dynamisk basisutstilling. Det er inngått samarbeid med en videregående skole, og elevene skal delta i hele prosessen frem mot en utstillingsåpning, og mange ulike fag og elevgrupper på VG3 integreres. Det er meningen at elevene får en sentral rolle i selve «innflyttingsfesten» i nybygget i 2023.

pARTiciPED

I prosjektet pARTiciPED bidrar ØM til forskningsbasert museumsutvikling gjennom involvering, innovativ metodikk og museumspedagogikk/undervisningsopplegg med utgangspunkt i museenes samlinger, verktøy og nettverk. Gjennom flere

målretta og deltagende utviklingsløp med ulike tema og ulike formidlingsformer, vil det jobbes frem gode eksempler, metoder, verktøy og teknikker for samarbeid om DKS aktiviteter, og konkret skal erfaringer prøves ut i forbindelse med ny basisutstilling i Moss.

Østfoldmuseene har gjennom 2022 opprettholdt og gjennomført de DKS-programmer som vi gjennom avtaler med vertskommunene får finansiering til, og dette har gitt et pedagogisk museumstilbud til 3169 elever i Østfold. I tillegg har 1 082 barn og unge deltatt på andre faste programmer (<https://ostfoldmuseene.no/undervisning>).

Med løs jakke

I 2022 sto Moss by- og industrimuseum bak 3 arrangementer i serien «Med løs jakke». Museet utviklet arrangementskonseptet mens de holdt stengt i påvente av en ny basisutstilling, og Med løs jakke-serien har vist seg å være et populært kulturtilbud i byen. Med løs jakke har blitt arrangert i samarbeid med det lokalet kulturhuset House of Foundation og dette husets bar, WIDUNDERBAR. Arrangementene foregår på kveldstid, og er utformet som en hybrid: Arrangementet kan enten bestå av en kombinasjon av byvandring utendørs (ca. 30-45 minutter) etterfulgt av intervjuer eller samtaler med gjester innendørs (ca. 45 min), eller ta form av rene samtaler med gjester som er relevant for temaet arrangementet tar opp.

IMMATERIELL KULTURARV

Fredrikshald teater holder liv i en svært lang ubrutt teatertradisjon med amatørteater og profesjonelt teater i Halden. Aktiviteten er økende, og med nytt lyd- og lysanlegg som fast inventar tilpasset det fredede bygget, er slitasje og brannfare redusert betraktelig, tilgjengeligheten og anvendelsesgraden større og utøkt bruk kan forsvares ut fra et faglig bevarings-synspunkt. Museet har et stort tradisjonsmateriale i form av dialektprøver fra Østfold på tape som bør digitaliseres og tilgjengeliggjøres.

FRIVILLIGHET

Østfoldmuseene har jobbet med spørsmål om hvordan vi best kan ivareta frivillige og styrke mangfold i vår lokale forankring i mange år. Bevilgningene til museet gir ikke rom for nødvendig oppfølging av de frivillige. Det er svært ressurskrevende for museene å skulle greie å prioritere både det å følge opp og holde på de med høy kulturhistorisk kompetanse med sterkt eierskap gjennom sin sosiale posisjon på den ene siden, og samtidig greie å nå dem som ikke har denne kulturelle, sosiale eller økonomiske kapitalen på den andre. All frivillig aktivitet krever oppfølging fra ansatte, og dette skjer ofte utenom ordinær arbeidstid, med krav til påfølgende økonomisk kompensasjon.

Ettersom museene tradisjonelt har hatt sitt utspring i lag og foreninger sitter fremdeles noen frivillige i eierstyrer, eller i styrer i lag som er stiftere av eierstyrene. Prinsippet om faglig autonomt profesjonelt museum krever armlengdes avstand til eiere og finansieringskilder, men kan utfordres gjennom at museet samarbeider og samskaper med frivillige som innehar verv og posisjoner i nevnte lag, foreninger og stiftelser. Høy grad av tillit gjør at vi i Østfoldmuseene ikke lenger opplever dette som utfordrende, og formelle konfliktlinjer elimineres når forvaltingsavtaler likevel revideres i henhold til Stortingsmeldingen «Musea i samfunnet». Denne delen av frivilligheten utvikles gjennom tillitsbasert dialog mellom museet og eierne, og redefineres slik at den finner sin misjon som lokale forankrere, medspillere i arbeidet med relevans og mangfold, pådrivere for økte bevilgninger fra vertskommunene og bidragsytere til kunnskapsproduksjon lokalt.

Takk til våre frivillige!

Lærere, foreldre og barn tilknyttet Mysen barneskole har bidratt til skjøtsel av skolehagen, og dugnadsinnsatsen til disse familiene og skolens ansatte har gjort det mulig for museet å ta imot 784 elever på undervisningsopplegg på Folkenborg museum i 2022. Eidsberg historielag har i 2022 utført vedlikehold av anlegg og holdt åpent museum for publikum fire søndager i juli. De har i tillegg arrangert Narvestaddagen, egne foredrag og holdt jul på Folkenborg museum.

Østfoldmuseene samarbeider med frivilligheten rundt Ørje Brug

knyttet til faste årlige arrangementer som Slusefestivalen, Sootspelet og Julemesse ved Haldenvassdragets kanalmuseum. Østfoldmuseene samarbeider med Kanalselskapet, turistkontoret og lokale aktører om «publikumsslusing», de fleste lørdagene gjennom sommersesongen.

En dedikert dugnadsgruppe på Kystmuseet møtes hver onsdag og ivaretar frukttrær, urtehage og lekeplass, samt generelt vedlikehold av utearealene. Østfoldmuseene samarbeider videre med frivillige og Hvaler kulturvernforening om arrangementene «bygdedagen» og «julemarkedet».

Ved Halden historiske samlinger har frivillige bemannet og vist frem Rød Herregårds hovedhus under vårt årlige høstmarked, og flere frivillige har deltatt på vår- og høstdugnad i hagen.

Borgarsyssel Museum samarbeider med flere lokale lag og foreninger som Historielaget, Husfliden, Bull og Østfold bygdekvinne lag. Disse bidrar med aktivitet i helger og ferier, samt at de stiller med vakter og annet arbeid på arrangementer. Borgarsyssel Museums venneforening har et hagelaug som har møttes enkelte ganger i løpet av sesongen 2022. Konseptet «Fredagsmatine» drives i stor grad av frivillig innsats, inkludert planlegging og booking. Museet har også to frivillige som legger ned et betydelig antall ukesverk i året i forefallende arbeid som renhold, rydding, tilrettelegging osv.

Fredrikstad museum tilrettelegger for MindreAlvskomiteen som er en redaksjon bestående av frivillige hvor eksterne forfattere bidrar med artikler og foredrag. MindreAlv har i 39 år servert historier om Fredrikstad og byens innbyggere. Ved Fredrikstad museum jobbar også den frivillige Torsdagsgjengen med Stangebyesamlingen, og bildene blir gjort tilgjengelig for alle på Digitalt Museum. I tillegg bistår Fredrikstad museums venneforening ved ulike arrangementer. «Inn på Tunet» er et tilrettelagt velferdstilbud på gårdsbruk. De bruker blant annet Elingaard for å tilby oppgaver som gir mestring, utvikling og trivsel. Deltakerne bistår museet med viktig arbeid på arenaen 2-3 uker i løpet av året. I tillegg deltar frivillige under arrangementet Jul på Elingaard, og hagen nyter godt av samarbeidet

med «Roselaget». IOD-seilbåten «Huttetu» er et levende kulturminne i bruk, og dugnadsgjengen på Isegran gjør en viktig innsats.

I Moss har frivillige bidratt med uvurderlig innsats i arbeidet med å registrere samlingen etter Moss Bryggeri, og en særlig dedikert frivillig har nedlagt en formidabel innsats med å ordne våre privatarkiver etter arkivfaglige prinsipper.

Høstdugnad i Rødsparken.
Foto: Berit Swensen.

Glimt fra
2022

PULS-kontoret ble pusset opp.
Foto: Bård Alsvik.

FORMIDLINGSFORUM

Formidlingen er ikke organisert som en egen avdeling. Hver arena og lokale museum driver sitt formidlingstilbud, men arbeidet med formidling er organisert på tvers for å koordinere arbeidet, prioritere innenfor felles økonomiske rammer og skape fellessatsinger. Et eget Formidlingsforum er etablert hvor

alle formidlere, pedagoger og arenaansvarlige i Østfoldmuseene deltar. Hensikten er i felleskap å videreutvikle nye og eksisterende publikumstilbud lokalt og i Østfoldmuseene. Fagdirektør Formidling i Østfoldmuseene er ansvarlig for dette arbeidet.

KF-TEAM

Formidlingen i Østfoldmuseene har som mål å sidestille den analoge og den digitale formidlingen. Museene skal formidle kunnskap og samtidig skape gode opplevelser. Det er derfor viktig at digitale verktøy og løsninger ikke bare er et middel for noe annet, men sidestilles med annen type formidling. Den digitale formidlingen ligger til kommunikasjonsavdelingen

og den analoge formidlingen ligger til formidlingsdirektør. Samordning mellom kommunikasjonsarbeid og formidlingsarbeid skjer gjennom et eget KF-team – team for kommunikasjon og formidling. En av de viktigste oppgavene til KF-teamet er å sørge for at lokale arrangement og tilbud får best mulig markedsføring.

KOMMUNIKASJON; PULS

Etter omorganisering og opprettelse av kommunikasjonsteamet PULS bestod redaksjonen for digital formidling i 2022 av nettredaktør, SoMe-redaktør, markedsansvarlig og grafisk designer. Redaksjonen holdt ukentlige redaksjonsmøter, og har brukt Teams som en avgjørende kommunikasjonsplattform internt, i tillegg til fysiske møter. Redaksjonen står for ukentlige publiseringer i sosiale medier, og har i tillegg produsert generelt redaksjonelt innhold i henhold til program, merkedager og sesong.

Faste, ukentlige produksjonsdager har i 2022 måttet vike for annet arbeid, men oppfølging av publiseringsplan, nettsider, generell innholdsproduksjon og den helhetlige publikumsrettete digitale formidlingen har likevel blitt ivaretatt i henhold til ressurser. Produksjonsdager er ønskelig å gjeninnføre i løpet av 2023/2024. Museumsboden har fått en oppgradering, og i løpet av 2022 fikk Moss By- og industrimuseum, Borgarsyssel Museum og Fredrikstad Museum egne kanaler på Instagram.

Facebook

Østfoldmuseene har 10 304 antall følgere, og 9500 likere. Barnesyssel museums facebookgruppe tilknyttet Østfoldmuseene 352 medlemmer.

Instagram

Østfoldmuseene har 3332 følgere, -1309 innlegg (NB! Instagram var utilgjengelig for publikum globalt i en periode høsten 2022. Som følger av dette ble det slettet ca 450 følgere fra vår konto. Museumsbutikk: 547 følgere, -155 innlegg Moss by- og industrimuseum: 391 følgere, -123 innlegg Borgarsyssel: 340 følgere, -40 innlegg Fredrikstad Museum: 167 følgere, -10 innlegg

Facebook og Instagram

Østfoldmuseene: 12 887 unike følgere på tvers av apper 9555 følger bare på Facebook 2583 følger bare på Instagram 749 følger både Facebook og Instagram

Årskort

Vi har videreført samarbeidet med MiA-Museene i Akershus om felles årskort. Årskortet gjør at man får adgang til alle arenaer i ordinær åpningstid til gunstig pris. Dette har motivert publikum til å reise rundt i Østfold og Akershus og oppleve det mangfoldige museumstilbudet. Nytt i 2022 var at årskortet ble heldigitalt, og kjøpes direkte på nett. I juni gjennomførte Østfoldmuseene en kampanje hvor man ved kjøp av årskort i denne perioden fikk halv pris ved bruk av rabattkode. Under Turist i egen by/region-kampanjen til Visit Østfold kjøpte vi en tilsvarende kampanje med halv pris på alle årskort. Vi solgte 91 årskort i 2022, og potensialet bør være mye større.

Fellesopplæring av vertskap

20. mai 2022 deltok vertskapet og arenaordinatorer fra alle avdelinger på felles opplæring i Olavs hall på Borgarsyssel Museum. Kursholdere var Publikumsansvarlig og Formidlingskoordinator, og på programmet stod blant annet førstehjelp, forventinger til vertskap i Østfoldmuseene og informasjon om det samlede sommertilbudet. Det er utviklet en egen digital håndbok for våre verter som tar sikte på å holde dem løpende oppdatert og sørge for god samhandling med virksomheten for øvrig.

FELLESTJENESTER OG ADMINISTRASJON

FORRETNINGSPLAN

Østfoldmuseenes forretningsplan er utarbeidet i den hensikt å sikre en bærekraftig museumsdrift innenfor de rammer som er gitt i museets strategiplan og gjeldende selskapsstruktur, med henblikk på organisering og avgiftsstruktur. Planen tar utgangspunkt i inntektssiden, uten å derved se bort ifra effekten av å samtidig søke kostnadsbesparende tiltak.

Fokuset er satt på de vesentligste inntektsområder, der det antas å være størst potensiale for økning i egeninntekter. Tradisjonelle inntektskilder som billettinntekter, salg fra museumsbutikker og kafeer, samt utleie av våre unike lokaler klarer ikke alene å dekke gapet som oppstår mellom økte

lønns- og varekostnader og ordinære tilskudd. Prosjektstøtte og midler fra privat og offentlig hold, anses å være den viktigste inntektskilde for å utvikle og realisere planene for de ulike arenaene, gjerne i samarbeid med andre kultur- og kunnskapsinstitusjoner. Samtidig er det viktig å styrke frivilligheten og skape et fruktbart engasjement blant brukerne av museet. Disse bidrar på ulikt vis og gir et ekstra løft til arrangement og arenaer. Her nevnes spesielt dugnadsgruppen på Kystmuseet Hvaler og historielaget på Folkenborg museum.

Gjeldende forretningsplan er datert april 2018 og vil bli revidert i 2023.

PROSJEKTMIDLER

Østfoldmuseene mottok til sammen kr 4,7 mill kr fra private givere i 2022 og 6,5 mill kr fra offentlig sektor, deriblant:

Prosjektmidler, private (> 100 kkr):

Sparebankstiftelsen DNB	Ny utstilling til bymuseum i Fayegården, Halden	3,0 mill kr
	Nye historier til Bar 1567, Fredrikstad Museum	0,5 mill kr
Inge Steenslands Stiftelse	Drift Polar Bear-utstilling, Fredrikstad Museum	1,,0 mill kr
Regionalpark Haldenkanalen	Forprosjekt utstilling Fløtningens fartøy	150 k kr

Prosjektmidler, offentlig (> 100 kkr):

Viken fylkeskommune	Renovering St Olavs Vold	3,0 mill kr
	Forprosjekt utstilling Fløtningens fartøy	183 k kr
	Kompensasjon korona, lønnsmidler til unge som museumsverter	155 k kr
Kulturdepartementet	Gaveforsterkningsmidler	1,4 mill kr
	Kompensasjon korona	220 k kr
Kulturrom	Lyd- og lysanlegg, Fredrikshalds teater	565 k kr
Fredrikstad Kommune, Byarkivet	Arkiv Glommen mekaniske verksted	350 k kr
Halden kommune	Lyd- og lysanlegg, Fredrikshalds teater	209 k kr

MUSEUMBUTIKKER OG KAFÉ-/KIOSKDRIFT

Østfoldmuseene har museumsbutikker ved ti av sine arenaer, samt kafé/kiosk ved fire av disse. Butikk og kafé/kiosk følger museets åpningstider, med ett unntak. Borgarsyssel Museum etablerte julebutikk i Østfold Form i november 2022 og vil tidvis holde denne butikken åpen for publikum også når museet ellers holder stengt. I tillegg har Østfoldmuseene en nettbutikk som supplerer de fysiske butikkene. Nettbutikken ble stengt ned siste halvdel av 2022 av hensyn til kapasitet, men vil bli gjenåpnet høsten 2023. Butikkene skal komplementere museumsbesøket, fortrinnsvis med varer som henger sammen med museets tema og utstillinger og som forlenger museumsopplevelsen ved at besøkende kan ta med minner (ting) og kunnskap (trykte varer) hjem.

Butikkdriften styres av en egen butikkgruppe med representanter fra alle utsalgene og nettbutikk. Gruppen samarbeider om innkjøp av varer, og sørger for felles rutiner, systemer og profilering. I tillegg ble det i 2022 arbeidet videre med utvikling

av egendesignede produkter med elementer fra deler av utstillingene og særpreg fra arenaene, alt satt i bestilling i 2022 og lanseres som nyheter i 2023.

Nytt butikkassessystem ble implementert i slutten av 2022 med Borgarsyssel Museums som pilot. Full utrulling til øvrige arenaer skjer i løpet av 1. kvartal 2023 og vil bidra til ytterligere profesjonalisering av butikkdriften. I tillegg har systemet bookingløsning for bl.a. utleie og billettsalg til arrangement, som etter plan vil gjelde for alle arenaer og binde kommunikasjon, marked og arenaer tettere sammen.

BESØKSTALLI 2022

Samlet fikk vi en fin oppgang i besøket fra 112 000 i 2021 til 121 000 i 2022, og trenden med økt besøk under korona ser ut til å holde seg. Sommeren 2022 måtte vi konkurrere med andre kulturtilbud som publikum hadde savnet lenge, men det tok seg opp igjen i jula med over 20 000 julegjester. Nytt av året var vår egen julebutikk i Østfold form på Borgarsyssel som var godt besøkt og hadde god omsetning. Ny utstilling i Moss har

ikke gitt den økningen i besøk vi forventet og vi ser at vi må markedsføre nye tilbud bedre. Museet utfordres av stort sprik mellom besøkende og betalende. Museet har gratis inngang til mange av våre friluftsanser hvor formidling i form av kulturstier, KulturPunkt, digitale spill og rebuser for barn osv tilbys. Frivillige, samt barn og unge som besøker museet i organisert undervisning går også gratis. Selv om vi ønsker å ivareta lavinntekstsgrupper, må vi parallelt utvikle tilbud vi kan ta betalt for og arrangementer som kan prises høyere.

SAMARBEIDSPARTNERE

Østfoldmuseene gikk i 2021 inn som medeier i Borgleden pilegrimssenter, og direktør sitter i styret, og Borgarsyssel Museum har vært medskaper av prosjektinnhold til kulturhistorisk formidling langs leden.

Halden kommune har invitert med Østfoldmuseene, ved direktør, inn i en arbeidsgruppe som har fulgt utgravingene og etterarbeidet knyttet til Gjellestadfunnet tett. Arbeidsgruppen jobber for å utrede hvordan Gjellestad best kan formidles i fremtiden, og som attraksjon bidra til verdiskaping.

Direktør Hege Hauge Tofte har i 2022 sittet i styret i KulturIT, og direktør for samlingsforvaltning, Siri Eriksen Gjems har sittet som vara. Direktør for formidling, Gaute Jacobsen, har vært del av valgkomiteen som har jobbet med å sette sammen et nytt profesjonelt sammensatt kompetansestyre for KulturIT. Nytt styre ble valgt på ekstraordinær generalforsamlingen i november 22, og Stabsdirektør i Østfoldmuseene, Torunn Gudesen er valgt inn som vara. Direktør fortsetter å møte som representant for eier i egne eiermøter, i tillegg til at hun møter på generalforsamling.

Intensjon om regionalt samarbeid mellom de større konsoliderte museene videreføres uavhengig av oppløsning av Viken fylkeskommune. Større samarbeid med Norsk Folkemuseum og Oslo museum, Preus museum og Vestfoldmuseene søkes også, og det er et uttrykt ønske om å samarbeide om publikumsutvikling og generell faglig utveksling. Viken fylkeskommune har invitert Østfoldmuseene og andre aktører med i et toårig program i regi

av Norsk publikumsutvikling, og fylkeskommunen dekker våre utgifter første året i 23. I tillegg pågår sonderinger for å finne frem til mer bærekraftige felles løsninger på magasinbehovene for fremtiden.

Direktør sitter i prosjektstyret for «regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd» i Viken fylkeskommune – et planarbeid som gir føringer på nye Østfold fylkeskommunes arbeid med dette viktige samfunnsområdet, med høy relevans for museets samfunnsrolle.

VAKTMESTERTJENESTER

Østfoldmuseene yter vaktmestertjenester til arenaer av relevans og i egne lokaler gjennom driftsavdelingens ressurser. Driftsavdelingens håndverkere skal i hovedsak prioritere bygningsvern og vedlikehold av de antikvariske bygningene. Lærlingprogram er en viktig del av denne prioriteringen. Østfoldmuseene inngikk med bakgrunn i dette avtale med eksternt vaktmesterselskap høsten 2022 for å fristille tid til én av håndverkerne for å veilede ny lærling. Maskin og Utemiljø AS fikk ansvar for Folkenborg museum og Trollull med mulighet for oppdrag også ved museets andre arenaer etter behov.

IT OG SYSTEMER

Østfoldmuseene er medeier i KulturIT og inngår med dette i et fellesskap med flere museer om en funksjonell og hensiktsmessig drift av IT-systemer og løsninger rettet mot kultursektoren og museenes behov. KulturIT skal bidra til et styrket samarbeid innenfor museums- og kultursektoren. Samtidig skal det sikre trygghet både for museene/aksjonærene og bevilgende myndigheter. Østfoldmuseene sitter i flere av KulturITs arbeidsgrupper for utvikling av plattformene og tar aktivt del i ulike brukergrupper for drift og IT-løsninger. Dette utgjør et viktig nettverk for Østfoldmuseene og gir verdifull kompetanse og løft for å møte digitaliseringskrav og behov i samfunnet. Stabsdirektør er valgt som varamedlem i styret for KulturIT.

Østfoldmuseene tok i bruk et medarbeiderverktøy i 2022, Motivati. Dette er et verktøy for å følge opp medarbeiderne

gjennom hele ansettelsesforholdet - fra nyansatt, til årlige medarbeidersamtaler, til trivsels- og arbeidsmiljøundersøkelser, til sluttsamtale. Verktøyet medførte behov for ytterligere harmonisering av rutiner knyttet til relasjon leder-medarbeider, bl.a. med felles plan for gjennomføring av medarbeidersamtaler initiert fra sentral HR-funksjon. Et resultat av gjennomførte medarbeidersamtaler, er motivasjonsindikator. Dette er et nytt måltall, som følges opp av direktør og som ble rapportert til styret og AMU første gang i desember 2022.

KOMPETANSEHEVENDE TILTAK

Det kreves stadig mer og oppdatert kunnskap om de ulike fagområdene Østfoldmuseene skal ivareta, både de museumsfaglig og de merkantile. Samtidig søker vi å finne gode arbeidsmåter og systemer for å optimalisere samhandling, noe vi opplever får større betydning ved matrisearbeid og sammensatte fagteam. For å kunne prioritere rett og sørge for at vi står rustet for fremtiden, styres midler til kompetansehevende tiltak fra sentralt hold. Midlene fordeles i forhold til lovbestemte kurs, sertifikater o.l. og de behov Østfoldmuseene ellers har. Deltagelse på kurs, seminarer o.l. uten kostnad, er også en del av den sentraliserte styringen for igjen å prioritere og ha oversikt over hvilken kompetanse vi besitter.

År med strenge koronarestriksjoner var preget av webinarer til fordel for fysiske samlinger. Dette viste seg å være en effektiv måte å få innføring og oppdateringer på, og er i stor grad videreført. Ved bortfall av restriksjoner har likevel fysisk deltagelse blitt prioritert i 2022, om dette er vurdert å gi merverdi. Eksempler på dette er prosjektledelse og lederutvikling, begge satsningsområder og modulbaserte program over flere år der flere ansatte er med. Østfoldmuseene har dessuten som mål å styrke arbeidet i museumsnettverkene og har gjennom hele 2022 deltatt i flere av disse, her nevnes Herregårdsnettverket, Fotonettverket og Mangfoldsnettverket.

MUSE-programmene er viktige for Østfoldmuseenes forskningsrettede arbeid, og attraktivt blant de ansatte. I 2022 deltok én ansatt på kurset MUSE620.

Østfoldmuseene har også behov for å kunne bidra til nyrekruttering til yrket, og i 2022 har vi gitt en student i Museologi ved UiO praksisplass ved Moss by- og industrimuseum.

ØSTFOLDMUSEENES HMS-ARBEID

Østfoldmuseene er delt inn i fire vernesoner med et verneombud i hver. Østfoldmuseenes arbeidsmiljøutvalg har i 2022 bestått av 3 stemmeberettigede representanter fra hver av partene. Arbeidsgiversiden v/ Hege Hauge Tofte har vært utvalgets leder. Utvalgets sammensetning i 2022 har vært, fra arbeidstakersiden; Siw Hege Nordgård, Morten Aabø, Juliane Derry, samt vara Hege Steen Langvik. For arbeidsgiversiden har Hege Hauge Tofte, Torunn Gudesen og Gaute Jacobsen. Vara har vært Siri E. Gjems. Fra bedriftshelsetjenesten (Avonova), har Christin Marie Gulaker møtt.

AMU har hatt fem møter gjennom året og fulgt opp tiltak i egen handlingsplan. Bedriftshelsetjenesten tilbyr faglig oppfølging i AMU, rådgivning, individuell lederstøtte og veiledning, psykososiale og organisatoriske prosesser, avklaringer, førstehjelpskurs og beredskapsøvelser. Beredskapsøvelsen i 2022 var knyttet til hendelse brann og ble gjennomført på Elingaard.

Verneombud og avdelingsdirektører har gjennomført vernerunder og lokale brannøvelser i samarbeid med brannvernlederne. AMU har videre bidratt til revidering av personalhåndbok, HMS-håndbok, gitt innspill til arbeid med rutiner knyttet til avvikshåndtering, medarbeiderdager, samt implementering av Motivait som verktøy og oppfølging av arbeidet med medarbeiderskap, engasjement og motivasjon.

Sykefravær

Fullt år					
Sykefravær ØM	2022	2021	2020	2019	2018
Korttid	3,9%	3,3%	2,8%	3,0%	2,6%
Langtid (> 8 uker)	3,7%	2,8%	4,1%	2,1%	1,2%
Totalt	7,6%	6,1%	6,9%	5,1%	3,8%
Antall tilfeller	130	98	90	116	116
...derav langtid.	8	7	6	4	4
...derav arbeidsrelatert	1	3	2	0	0
...derav koronarelatert	34	10	10	-	-

Avvik

Fullt år								
Avvik ØM	2022		2021		2020		2019	
	Derav åpne	Derav åpne	Derav åpne	Derav åpne	Derav åpne	Derav åpne	Derav åpne	Derav åpne
Mindre alvorlig	141	15	89	5	57	0	58	0
Alvorlig	74	14	56	4	22	0	21	0
Kritisk	4	0	2	0	0	0	0	0
Ikke vurdert	0	0	4	0	0	0	1	0
TOTAL	219	29	151	9	79	0	80	0

Østfoldmuseene har en oppdatert sikringsplan. Formålet med sikringsplanen er å sikre et opplyst og reflektert forhold til risikofaktorene for museenes kulturhistoriske verdier for derigjennom få et grunnlag for å iverksette tiltak som vil kunne redusere risiko i virksomheten, derigjennom beredskaps- og evakueringsplaner knyttet opp mot ulike typer hendelser. Avvikssystemet er et viktig verktøy for å utvikle gode rutiner, og økningen i avvik viser at organisasjonen utvikler stadig bedre rutiner for å fange opp og håndtere avvik.

Inkluderende arbeid og mangfold

Østfoldmuseene har tradisjon for å være imøtekommende når det gjelder å tilby praksisplasser og tilrettelegge tiltaksplasser for brukergrupper med ulike behov. I 2022 har Østfoldmuseene hatt to personer med varig tilrettelagt ordning/TULT, samt to midlertidig tilsatte med tilskudd fra NAV. Østfoldmuseene er i stadig dialog med NAV og deres samarbeidspartnere..

Brannvern

Firesafe ble engasjert tidlig i 2022 for å bistå i arbeidet med å overføre Østfoldmuseenes brannverndokumentasjon i analogt format til digitalt system. Oppdraget inkluderte dessuten påfyll av manglende dokumentasjon, maler og rutiner samt interaktive funksjoner for automatisk oppfølging. Lokale brannvernledere, driftsavdelingens driftsleder og seniorrådgiver var alle sentrale bidragsyttere i dette arbeidet sammen med

stabsdirektør/HMS-ansvarlig. Lokale brannansvarlige og avdelingsdirektører ble involvert mot slutten av året, for å bidra med tilpasning av instruksjer og sjekklister, samt planlegge for kompetansehevede tiltak. Videre ble plan om omstrukturering av brannvernorganisasjonen med tre lokale brannvernleder til én sentral brannvernleder, drøftet. Avgjørelse om sentral brannvernleder ble overført til nyåret 2023, og arbeidet med utvikling av brannvern ferdigstilles høsten 2023.

Brannøvelse i regi av bedriftshelsetjenesten ble gjennomført på Elingaard herregård i desember 2022. Ansatte i hht brannvernorganisasjonen, fra samlingsforvaltning, drift, kommunikasjon, og administrasjon deltok. Fredrikstad brann og redningskorps stilte med fagkunnskap og utrykning. Som et resultat av øvelsen, er det planlagt forbedring av verdibergingsplan for kulturhistoriske verdier i Østfoldmuseene, samt bedre rutiner for å holde oversikt over publikum i museet.

Ledergruppen vedtok i sitt siste møte i desember 2022 forbud mot levende lys gjeldende fra 1.1.2023. Forbudet vil gjelde alle arenaer og for samtlige brukere, både egne ansatte, frivillige, samarbeidspartnere, leietakere etc. Implementering av nye rutiner og oppdatering av instruksjer vil ha fokus 1. halvår 2023.

ORGANISASJONEN

Stiftelsen Østfoldmuseene ble stiftet 8. desember 2009 med etableringsstart 1. januar 2010. Stiftelsen er stiftet av: Østfold fylkeskommune (Nå Viken fylkeskommune), Moss kommune Stiftelsen, Fredrikstad museum, Stiftelsen Halden historiske Samlinger, Stiftelsen Borgarsyssel Museum, Stiftelsen Folkenborg museum, Stiftelsen Haldenvassdragets Kanalmuseum og Hvaler kulturvernforening.

Østfoldmuseene driver Borgarsyssel Museum, Folkenborg museum, Fredrikstad museum, Moss by- og industrimuseum, Halden historiske Samlinger, Haldenvassdragets Kanalmuseum, Kystmuseet Hvaler og Østfold fylkes billedarkiv.

Viken fylkeskommune har fra 2022 overført eierskap til billedsamlingen til Østfoldmuseene. Dette er gjort i den hensikt å imøtekomme kravet i Museumsmeldingen om «reell og faktisk råderett over samlingene» og gjøre prinsippet om «armlengdes avstand», som alltid har vært ivaretatt på en god måte, formelt tydelig.

STYRET I STIFTELSEN ØSTFOLDMUSEENE

Styret er stiftelsens øverste organ. Styremedlemmer 2022 har vært:

1. Wenche Olsen, styreleder (vara Reidar Magnus Stang)
2. Gunnel Edfeldt, nestleder (vara Michael Rummelhoff)
3. Inger Jaavall (Jaavall var vara for Hanne Rigmor Egenæss Wiig, og gikk inn i styret som fullverdig medlem da Wiig forlot styret i september 2022*)
4. Asbjørn Brandsrud, styremedlem (vara Bjørn Jansen)
5. Jonas Quale, styremedlem (vara Sigmund Karlsen)
6. Rolf Utgård, styremedlem (vara Kristine Lind Andreassen)
7. Morten Bjerknes, ansattes representant (vara Morten Aabø)
8. Hege Steen Langvik, ansattes representant (vara Juliane Derry)

*Valgkomiteen utgått fra Eierforum besluttet å ikke skrive ut nyvalg til styret høsten 2022, men vente med ny innstilling til ordinært valg desember 2023.

Forvaltningen av stiftelsen hører under styret. Styret har sørget for at stiftelsens formål er ivaretatt. Styret har vedtatt årlig budsjett for den samlede virksomheten og påsett at regnskap og formuesforvaltning er ivaretatt på en betryggende måte. Styret har fulgt opp budsjettet, herunder kontrollert stiftelsens likviditet, finansieringsforhold, investeringer og særlige risikoer. Styret har gjennomgått virksomhetens perioderegnskaper i løpet av regnskapsåret og vurdert avvik fra budsjettet samt vurdert behovet for budsjettkorreksjoner/korrektive tiltak. Styret har godkjent årsberetning og regnskap. Styret har et gitt administrasjonen i oppdrag å utarbeide et langtidsbudsjett samt å foreslå omstillingstiltak i den hensikt å skaffe virksomheten frie midler og handlingsrom for fremtidig utvikling.

Styrets arbeid

Styret har avholdt fem møter og behandlet 26 saker, samt fått seg forelagt en rekke saker til orientering. I tillegg til ovennevnte faste oppgaver har styrets arbeid i 2022 vært konsentrert om kutt i kommunale driftsmidler i Moss kommune og Indre Østfold kommune, museets oppfølging av større arena- og stedsutviklingsprosjekter, samt museets evne til å tiltrekke seg prosjektmidler til utvikling. Videre har styret vedtatt overgang til ny ordning med forsikret tjenestepensjon i VIRKE, vurdert museets fremtidige rolle i lys av mulighetsstudien om Konvensjonsgården og Verket i Moss, forankret ansvarlighet i virksomhetens retningslinjer i henhold til ny Åpenhetslov, samt engasjert seg dialog om og med frivillighet knyttet til museet.

EIERFORUM

Det er etablert et Eierforum for stiftelsen Østfoldmuseene. Eierforum er et kontaktorgan for stifterne. Det består av to representanter fra hver av stifterne, til sammen 16 medlemmer. Ved siden av å uttale seg til budsjett og handlingsplaner er Eierforum styrets valgkomite. De fastsetter styrets godtgjørelse og velger revisor.

Eierforums representanter 2022

Borgarsyssel Museum:	Carl Einar Kure, Thomas Winther
Halden historiske Samlinger:	Magne Rannestad, Petter Anker-Rasch
Haldenvassdragets Kanalmuseum:	Reni Braarud, Alf Rune Buer Syversen
Folkenborg museum:	Ingar Diskerud, Einar Antonsen
Fredrikstad museum:	Elin Tvete, Thomas Bæk Jahreie
Hvaler Kulturvernforening:	Paul Henriksen, Gunn Hedberg
Moss kommune:	Hanne Tollerud, Tomas Colin Archer
Viken fylkeskommune:	Cecilie Agnalt, Monica Carmen Gåsvatn

Valgkomiteen består av Reni Braarud, Hanne Tollerud og Thomas Bæk Jahreie.
Thomas Bæk Jahreie leder Eierforum

ØSTFOLDMUSEENES ADMINISTRASJON

Hege Hauge Tofte har vært direktør siden mai 2018. I 2022 fikk Halden historiske Samlinger og Haldenvassdragets kanalmuseum ny avdelingsdirektør, Åshild Andrea Brekke.

Ledergruppa

Direktørens ledergruppe har i 2022 bestått av fire Avdelingsdirektører, samt Direktør for samlingsforvaltning og Stabsdirektør. Borgarsyssel Museum ble ledet av Marianne Løken. Folkenborg museum og Moss by- og industrimuseum ble ledet av Bård Alsvik. Fredrikstad museum og Kystmuseet Hvaler ble ledet av Gaute Jacobsen. Halden historiske Samlinger og Haldenvassdragets Kanalmuseum ble ledet av Lillian Nyborg frem til mai 22, og Åshild Andrea Brekke tiltrådte i september 22. Avd. for samlingsforvaltning ble ledet av Siri Eriksen Gjems. Torunn Gudesen har vært stabsdirektør med ansvar for felles-tjenestene i administrasjonen, drift og bygningsvern.

I 2022 fordelte Østfoldmuseene overordnet fagansvar i ledergruppa med Marianne Løken som direktør for Forskning (FoU), Gaute Jacobsen som Direktør for Formidling og Bård Alsvik som Direktør for kommunikasjon. Mandater for ledergruppa ble revidert i 2022. Ledergruppa har hatt møter hver torsdag. Det legges fortløpende ut referater fra møtene på museets intranettside, Din side, slik at det er mulig for de ansatte å følge med på ledergruppas arbeid og prioriteringer. I tillegg

arrangeres et digitalt informasjonsmøte for alle ansatte i etterkant av ledergruppemøtene for å gi alle lik informasjon på samme tid.

Møteplasser for ansatte

Fysiske møter er svært viktige i en organisasjon som jobber så desentralisert som Østfoldmuseene. I tillegg til møter direkte knyttet til faglig samhandling på tvers i organisasjonen har alle ansatte hatt anledning til å komme sammen sosialt på sommerfest og julelunsj i Fredrikshald teater. I september arrangerte museet studietur til København med faglig godt gjennomarbeidet program og god oppslutning.

Studietur til København. Her på Krigsmuseet.
Foto: Bente Instanes

1. Byste i Rødsparken.
Foto: Berit Swendsen.

2. Trefelling i Rødsparken.
Foto: Berit Swendsen.

1. Tørrmurer i Rødsparken.
Foto: Berit Swendsen.

Nytt av året var vår egen julebutikk i Østfold Form på Borgarsyssel som var godt besøkt og hadde god omsetning. Foto: Susanne Falch.

Glimt fra
2022

16. juni åpnet museet
DEL 1 av utstillingen DE
SOM VAR, VI SOM ER.
Foto: Tina Blomqvist
/ Blomqvist Design.

Tårnet på Borgarsyssel Museum ble lyssatt
i de ukrainske fargene, og friluftsmuseet var
samlingssted for fakkeltog som gikk til sen-
trum av Sarpsborg. . Foto: Marianne Løken.

Prosjektet med tittelen SarpeDiemUng knyttes til kommunens område-
satsning og til museets konseptuelle utvikling rundt arbeiderbrakkka St
Olavs Vold. Ungdommene bidrar både som informanter, medforskere og
produsenter og de skal vise filmen på et lerret som er strukket som del av
fasadebekledningen rundt stillasene som er sett opp rundt St Olavs Vold
i forbindelse med rehabiliteringen. Foto: Marianne Løken.

Åpning av veien til Brottet..
Foto: Gaute Jacobsen.

I forbindelse med prosjektet «Mannen og kråka» ønsket Vadmelsbanden å
låne fløterhytta. Kompaniet ønsket å «seile» på hytta gjennom Haldenvass-
draget fra Skulderud til Tangen i Tistedal, mens det ble filmet korte snutter
som skulle inngå i utstillingen/forestillingen deres.
Foto: Johnny Nilsen.

Med bakgrunn i «Håp for fremtiden» og «Stedsutvikling» og «Museenes kunnskapstopografi» tar vi stilling, engasjerer mange og utløser museets «Samanbindingskraft».

Halden historiske Samlinger og Rød herregård

Arbeidet med rehabiliteringen av Fayegården gikk noenlunde etter planen i 2022, og arbeidet med å planlegge innhold på kort og lang sikt ble satt i gang. Museet mottok 3 millioner fra Sparebankstiftelsen DNB øremerket utvikling av formidlings- og utstillingstilbud med særskilt innretning mot barn og unge. Imidlertid oppdaget entreprenøren en umerket høyspentledning i bakken tvers foran det som skal bli publikumsinngang og kafé, noe som førte til en viss forskyvning i framdriftsplan mens man ventet på klarsignal for å iverksette nødvendige tiltak.

Driften av Fredrikshald teater sørger for å opprettholde en svært levende og lang teatertradisjon i Halden. I 2022 var virksomheten fortsatt preget av en stor usikkerhet koblet til pandemien, noe som gjorde at mange brukere ventet med å booke bygningen for arrangementer. Totalt har det likevel vært 100 aktivitetsdager og 6 000 besøkende i teateret i 2022. I løpet av sommerstengingen ble nytt lyd- og lysanlegg installert i teateret. Denne store tekniske oppgraderingen ble finansiert av offentlige og private tilskuddsgivere. Moderne scenelys, økt brannsikkerhet, minsket strømforbruk, samt mindre slitasje ved inn- og utrigg av lydanlegg på kulturminnet vil gjøre teateret mer attraktivt og tilgjengelig for leietakerne fremover. I løpet av høstsesongen ble det nye anlegget trimmet inn og brukt under forestillinger og konserter. Nye former for bruk av ballsal og øvrige selskapslokaler for servering ved forestillinger er blitt prøvd ut med gode resultater.

I Kulissemagasinet har det blitt laget et oppheng for sufitter i taket inne på scenen. Dermed er plassen på gulvet i salen frigitt. Som et prøveprosjekt ble scenen i magasinet brukt som øvingslokale for forestillingen Myrna Vep, ikke bare for å skåne teateret, men også for å øke mulig antall forestillinger i året. Museet var medprodusent for teaterforestillingen, og det ble satt opp 9 forestillinger. Erfaringen fra dette samarbeidet er at tross litt mindre publikum enn forventet, kom satsingen ut

økonomisk omtrent som forventet ved vanlig utleie. I løpet av de siste årene har det kommet til flere nye scener i Halden som gir flere mulige arenaer for de som til nå vært leietakere i Fredrikshalds Teater.

I fellesferien ble teateret åpnet for faste omvisninger for publikum en dag hver uke, men interessen for dette var lav. På høsten ble det årlige historiese seminaret med overskriften *På grensen til skeivt* gjennomført i teateret. Seminaret hadde 48 deltakere og var et samarbeid med lokale lag og foreninger og fylkeskommunen. Gjennom hele året har en fast utstilling med historiske gjenstander fra teateret vært tilgjengelig i den øvre teaterfoajeen. I garderoben og nedre foaje har midlertidige utstillinger med gjenstander blitt vist i monterer.

Eksterne prosjektmidler bidrar til skjøtsel av hagen og parken på Rød herregård. I 2022 har dette vært knyttet til to prosjekter om naturmangfold. Både i 2020 og 2021 fikk vi midler til skjøtsel av Truet naturtype Hule eik. I løpet av 2022 har Aktiv Skogpleie (Kleven besøksgård) utført tiltak etter oppsatt prioritering, så langt alle tildelte midler rakk. Prosjektet «Blomstrende matfat for insekter på Rød Herregård» fikk i 2022 innvilget noe midler fra Miljødirektoratet, og sammen med avsatte midler til «Tiltak for ville pollinerende insekter» følger vi opp skjøtsel og utvikling av blomstereng i terrasseskråningene i hagen.

Høsten 2021 søkte vi om, og fikk, midler til første del av et større utviklingsprosjekt «*Lek, læring, opplevelse og rekreasjon. Tilrettelegging av hage- og parkanlegget på Rød Herregård for et mangfoldig publikum*». Prosjektet startet opp i januar 2022, og skal avsluttes innen utgangen av juni 2023. Denne første delen av utviklingsprosjektet innbefatter restaurering av tørrmurene nedenfor Paviljongen, Eremitthytta og tre dammer, pluss opparbeiding av et trivelig trenings- og oppholdsareal på kommunens område nede langs Refneveien. I desember ble grunnarbeidene for treningsparken gjennomført, og her gjenstår bare montering av apparater og instruksjonsskilt, opprydding og beplantning. Restaureringen av tørrmurene har vært det mest omfattende og kostnadskrevende arbeidet. For 2023 gjenstår litt arbeid med

den øverste muren, oppbygging av nytt hvelv i nederste mur, samt gjenskaping av den nederste dammen.

Ny kopi av bysten ble ferdig, og før den skulle på plass ble også granittsøylen tatt inn til reparasjon. Søylen med byste ble satt på plass i juli. Uheldigvis ble søylen satt opp slik at teksten vender mot vest og ikke opp mot huset. Den har tydeligvis blitt dreid mens den har stått «hodeløs», og den ble satt tilbake på samme måte som den sto da den ble hentet. Dette skal bli rettet opp i løpet av vinter/vår 2023.

Haldenvassdragets kanalmuseum

Forprosjektet Fløtningens Fartøyer en del av et utstillings- og utviklingsprosjekt hvor vi ønsker å legge til rette for at besøkende på Ørje Brug skal ta større del i stedets historie, og få bedre innsikt i båtene på og ved kanalen. Forprosjektet ble avsluttet desember 2021, og vi jobber nå med planer for hvordan innspill og erfaringer fra forprosjektet eventuelt kan tas videre i utviklingen av Kanalmuseet.

Vadmelsbanden er et teater-/kunstkompani som produserer forestillinger/utstillinger innen performance sjangeren. Temaene kompaniet fordyper seg i er menneskets forhold til natur. Folklore og overtro er sentrale begrep. Vadmelsbandens oppsetninger utforsker hvordan overtro preger vårt syn på hvilken plass mennesket har i naturen. Forestillingene spilles gjerne utendørs i «naturlige» omgivelser og benytter seg ikke av elektroniske lys- eller lydeffekter.

I forbindelse med prosjektet «Mannen og kråka» ønsket Vadmelsbanden å låne fløterhytta og noen enkle rekvisitter som til daglig er tilknyttet Haldenvassdragets Kanalmuseum. Kompaniet ønsket å «seile» på hytta gjennom Haldenvassdraget fra Skulerud til Tangen i Tistedal, mens det ble filmet korte snutter som skulle inngå i utstillingen/forestillingen deres. Østfoldmuseene har hatt planer om en tilsvarende «reise» med fløterhytta, og et samarbeid ble ansett som et interessant med tanke på å høste erfaringer. Vadmelsbanden la derfor fra kai på Ørje med retning mot Brekke sluser søndag 7.august. En uke senere var hytta tilbake på Ørje. Kompaniet kunne fortelle om en

fin, men veldig krevende og slitsom reise. Det tok mye lengre tid å forflytte seg enn antatt, selv om været var nærmest optimalt.

Vadmelsbanden fikk på tross av en strevsom ferd gjort alle nødvendige opptak underveis. Resultatet ble en kunstutstilling (Mannen og kråka: «Trehodet») som kunne ses på Østfold internasjonale teater 9. og 10.september 2022, samt forestillingen «Mannen» som ble satt opp på Isegran 19.november 2022. Haldenvassdragets Kanalmuseum er i dialog med Vadmelsbanden med tanke på å gjennomføre en forestilling og utstilling på Ørje Brug i løpet av vinteren/våren 2023.

I samarbeid med Utmarksforvaltningen AS og Aurskog-Høland bygdetun (Museene i Akershus), har Kanalmuseet vært med å utvikle et brettspill «Folkeopplysning edelkreps» om edelkrepsens trusler, økologi og kulturhistorie i Haldenvassdraget. Vi har nesten ferdig en prototype som skal testes i 2023.

På oppdrag fra Haldenvassdraget vannområdet har Kanalmuseet samarbeidet om vannundersøkelser og prøvetaking i Gjølsvøen. Undersøkelsene ble gjort i forbindelse med et restaureringstiltak i innsjøen. Videre har Kanalmuseet i samarbeid med ulike aktører i løpet av året bidratt til kartlegging av elvemusling i Mjerma, artsmangfold og fremmede arter i Indre Iddefjord, samt gjennomført bunndyrundersøkelser i 17 bekker i Aurskog-Høland og Marker kommune. Undersøkelsene er en del av tilstandsovervåkingen av Haldenvassdraget som har pågått siden 2008.

Kartleggingssamling ble arrangert av miljøorganisasjonen SABI-MA og Norsk Institutt for Vannforskning (NIVA) i juni. Sammen med Ingvar Spikkeland bidro Kanalmuseet til introduksjonen og kartleggingen av bunndyr i Ørjeelva (Marker kommune) og Mjerma (Aurskog-Høland kommune).

Kanalmuseet har i løpet av året vært i dialog med blant annet Naturhistorisk museum Oslo og ANNO Norsk skogmuseum om mulige fremtidige prosjektsamarbeid. I tillegg har museet samarbeidet med lokale aktører om ulike arrangement gjennom året.

16. juni åpnet museet DEL 1 av utstillingen DE SOM VAR, VI SOM ER.
Foto: Per Kristian Lie Løwe og Konsis Grafisk

Moss by- og industrimuseum

16. juni åpnet museet DEL 1 av utstillingen DE SOM VAR, VI SOM ER. Utstillingen skulle egentlig være museets gave til by-jubileet og kommunesammenslåingen i 2020, men av ulike årsaker som pandemi og usikkerhet rundt museets tilstedeværelse i Fossen, ble åpningen utsatt til 2022. Det totale budsjettet for begge etappene er rundt 10 millioner kroner, inkludert vår arbeidsinnsats (4,5 millioner kroner). Vi har både DNB, Sparebank 1, lokalt næringsliv og foreninger med oss som sponsorer. Utstillingen tar for seg Moss og Rygges historie fra byen ble grunnlagt i 1720 og fram til vår tid. Del 1 formidler historien fram til ca. 1920. Gjennomgående tematikk er arbeid, Moss i verden og samspillet mellom by- og land.

Del 1 av utstillingen er kronologisk organisert med tematisk inndeling. Vi går gjennom fire perioder av byen historie fra 1720 til 1920 og ser på byen som utvikler seg fra ladested til by, ser den blomstre, bli rammet av krig, gjennomleve branner, brytnings-tid og store endringer. Historien blir formidlet gjennom tekst, bilder, gjenstander, lyttestasjoner og filmer.

I oktober la Trygve Norby fram mulighetsstudiet for Konvensjongården, et bestilt oppdrag fra Østfoldmuseene, finansiert av Moss Ætteshistorielag. Østfoldmuseene jobber med stedsutvikling gjennom mangfold, medvirkning og bærekraftig utvikling. Konvensjongården og Verket ved Mossefossen er samlet sett svært viktige fysiske kulturminner i Moss som kan fungere som utgangspunkt for å fortelle om stedets strategiske og naturlige plassering som utgangspunktet for bydannelse og industrialisering. Østfoldmuseene vil gjerne utvikle vår museumsvirksomhet i Moss dersom forholdene legges til rette for dette. Utredningens hensikt var å gi museet det nødvendige rom til faglige vurderinger og politiske sonderinger rundt spørsmålet om framtida for Konvensjongården og Verket. Norby skisserer i sin rapport et potensielt samarbeid Østfoldmuseene vil kunne finne sin plass i, og som vårt styre kunne ta stilling til. Mulighetsstudien viste at det ligger stort potensiale i området dersom gode krefter legges sammen. Museet vil først og fremst kunne bidra med vår kompetanse

på kunnskapsutvikling og formidling, samt bygge videre på samlingene Østfoldmuseene forvalter for Moss kommune. Rapporten ble lagt fram for styret i Østfoldmuseene i desember, og vedtaket lyder:

«Østfoldmuseenes styre stiller seg bak administrasjonens vurdering av rapporten og ber Direktør iverksette nødvendige prosesser for å bidra til fremdrift i henhold til administrasjonens anbefaling, innenfor den rolle det er naturlig for museet å spille i den konseptuelle helheten beskrevet i mulighetsstudien, og innenfor de økonomiske rammer museet kan få tilgang til».

Med løs jakke gjennom fotballbyen Moss var to samtaler med to lokale og nasjonale fotballprofiler tok vi for oss fotballbyen Moss: Først intervjuet Fredrik Wilhelmsen Pål Bjerketvedt om Sprint Jeløys historie i mellomkrigstiden, da klubben var den mestvinnende innenfor arbeiderbevegelsens idrettsserie, AIF. Bjerketvedt var mangeårig Sprint-spiller på 1980-tallet, og var på tidspunktet for arrangementet generalsekretær i Norges Fotballforbund. Deretter intervjuet Fredrik Wilhelmsen tidligere mossespiller og Norges første proffspiller i England og Tyskland, Einar Aas. Han ga oss høydepunkter fra karrieren, og tok oss med tilbake til den gangen Moss Fotballklubb vant seriegull under Nils Arne Eggens ledelse i 1987. Arrangementet ble avholdt lørdag kveld, fordi det ble lagt som en avslutning på Kulturfeltets fotballcup som House of Foundation arrangerer hver vinter/vår.

Med løs jakke gjennom funkisbyen Moss var en samtale/intervju med konservator Camilla Gjendem, hvor vi reiste tilbake til 1930-tallets Moss, og la funkisbyen Moss under lupen. I tillegg til Camilla, fikk vi besøk av Siv Jannicke Olsen som bor i oldefarens funkisvilla som er et av de beste eksemplene på stilretningen i Moss.

Med løs jakke gjennom industribyen Moss var en byvandring kombinert med samtale i forbindelse med åpningen av den nye basisutstillingen. Først vandret vi med løs jakke gjennom området rundt Mossefossen. Der fortalte Fredrik Wilhelmsen

og Erik Castberg Tresselt byens 300 år lange historie med utgangspunkt i tre eierskifter på Verket: Fra Moss Jernverk til Peterson og endelig til Höegh. Etter byvandringen trakk vi inn på House of Foundation, der Fredrik Wilhelmsen intervjuet Moss’ ordfører Hanne Tollerud, Rasmus Os fra Fauna eiendom og professor i kultur- og samfunnspsykologi ved Universitetet i Oslo, Ole Jacob Madsen. Deres rolle var å hjelpe oss å se inn i glasskula: Hva tenkte politikeren, eiendomsutvikleren og kulturpsykologen om Moss’ status i dag nå? Hvor er byen på vei? Og hva vil fremtidens generasjoner legge merke til, når de ser tilbake på oss i dag?

Folkenborg museum

Folkenborg museum har vært stengt for publikum i hele 2022. Østfoldmuseene har først og fremst konsentrert seg om å vedlikeholde og drifte bygningsmassen, samt drive forsvarlig samlingsforvaltning.

Museet mangler opp mot én million kroner for å kunne igangsette ordinær drift på Folkenborg på 2019-nivå. Det må her understrekes at i 2019 finansierte felleskapet i Østfoldmuseene store deler av driften i mangel av bevilgninger fra kommunen. Galopperende lønns- og prisstigning, økte strømutgifter og store vedlikeholdsutgifter, samt det faktum at kommunen ikke har justert sine bevilgninger i henhold til KPI, har gjort situasjonen uholdbar. Styret i Østfoldmuseene har klart uttrykt at felleskapet ikke lenger kan dekke opp for underskuddet.

Eidsberg historielag har i 2022, etter avtale med museet, gjennomført flere arrangementer hvor museet bare har hatt rollen som tilrettelegger og premissgiver. Arrangementene hadde godt besøk, og viser hvilket potensial museet har. Historielaget har også lagt ned stor innsats i vedlikehold av grøntanleggene, samt bidratt økonomisk ved innkjøp av utstyr. De skal ha all ære for at de holder motivasjon og humøret oppe.

Borgarsyssel Museum

Borgarsyssel har gjennom hele 2022 jobbet aktivt for å fremstå som et åpent og inkluderende bymuseum overfor

byens innbyggere, politikere og kulturbyråkrater. Fredag 4.mars ble tårnet lyssatt i gult og blått – en støttemarkering for det ukrainske folket i forbindelse med den russiske invasjonen. Uken etter deltok museet i et samarbeid med LO Sarpsborg, hvor museumsområdet var møtepunkt for starten på et fakkeltog med appeller og støtteerklæringer på programmet. Tårnet har lyst i gult og blått gjennom hele 2022, med unntak av en uke i rosa til støtte for Brystkreftaksjonen. I april inviterte Borgarsyssel til Ukrainsk UMaMI i Olavs hall. Det ble gjennomført fire pop-up restauranter i løpet av året, som planlagt. Frivillige som bidrar til å realisere UMaMI pop-up, har også laget mat til arrangementer som Mangfoldskonferansen og Jul på Borgarsyssel. Julemarkedet i 2022, som var et samarbeidsprosjekt mellom Borgarsyssel, frivillighet, privat næringsliv og lokale aktører, hadde mer enn 9 000 besøkende gjennom helgen.

Arbeidene med utvikling av Snekkenes ble videreført i 2022 og et nytt rom – storstuen, ble åpnet til sommersesongen. Utstilling og tilbakeføring ble ikke slutført, men rommet ble formidlet til publikum som en utstilling under arbeid. I september ble utstillingen «Sarpe Diem – hundre år med museum og folk» tatt ned, og samme måned åpnet museet fotoutstillingen «Luca Berti – Smaalensbilder», i Olavs hall. Utstillingen viste samtidsfoto i en klassisk kontekst, og bildene ble stilt ut på det midterste tablået i Olavs hall og i tårnet. Fotografen selv var til stede under åpningen, og deltok i en samtale med mossefotograf Jan Egil Wold. Museet har arrangert flere Fredagsmatineér og salongsamtaler i samarbeid med frivillighet og nettverk gjennom året.

I 2022 innvilget også Viken fylkeskommune søknaden om støtte rehabiliteringen av arbeiderbrakkka St. Olavs Vold. Da er «spleiselaget» mellom stat, kommune og fylkeskommune etablert, og museet er glad for at bygget alt er sikret med duk tak-over-tak i 2021/2022. Borgarsyssel har jobbet med å involvere Østfold Internasjonale Teater, Ungdommens kulturhus og Områdesatsningen i kommunen til å samskape museale byrom gjennom digital formidling på fasaden av St. Olavs Vold. Og i 2022 kom arbeidet med å produsere en kortfilm av og med

ungdom – et medvirkningsprosjekt som handler om ungdommens forhold til byen og framtidsdrømmer, godt i gang. Museet ønsker å initiere og fasilitere flere tilsvarende medvirkningsproduksjoner i tilknytning til fasaden på St. Olavs Vold i årene som kommer – parallelt med rehabilitering av arbeiderbrakkka.

Fredrikstad museum

Fra 2019 har det blitt jobbet med å utvide Fredrikstad museum med 500 kvadratmeter og bygge ny utstilling, Polar Bear, Østfold i krig 1939-45. Prosjektet er et samarbeid mellom Østfoldmuseene, Inge Steenslands Stiftelse og Skrivehjørnet Petter Ringen Johannessen. Samarbeidet om drift av utstillingen er langsiktig, og museet vil motta et årlig driftstilskudd. Videre har Inge Steenslands Stiftelse sagt seg interessert i videre utvikling av prosjekter med tilknytning til utstillingen i framtiden.

Til sesongen 2022 ble det laget tre nye digitale fortellinger til Bar 1567. Museet ville innlemme fortellinger med særlig relevans for ungdom, til bruk i undervisning. Historiene som ble valgt var Henki Hauge Karlsen, Bendik Riis og Grace Bullen. Prosjektet ble støttet av Sparebankstiftelsen DNB. Den sterke historien om Henki forteller om HIV og Aids-epidemien som rammet Norge på 80-tallet, og om en ung mann som måtte kjempe for sine rettigheter. Henki Hauge Karsen vant rettsaken, men tapte kampen mot sykdommen. Kunstneren Bendik Riis slet med psykiske helseutfordringer og var redd for tvangsinnleggelse og for å bli lobotomert. Bendik Riis ble mot slutten av livet og etter sin død i 1988 en anerkjent kunstner, og er i dag representert på Nasjonalmuseet i Oslo med tre kunstverk. Grace Bullen var liten da hun ankom Norge som flyktning fra Eritrea. I ung alder begynte hun med bryting og har blitt en av verdens beste brytere. Hennes møte med fordommer og rasistiske holdninger i Norge må besvares, hun gjør dette selv i historien i Bar 1567, og viser hvor stolt hun er over å representere landet, vinne mesterskap og syngje nasjonalsangen med høy røst.

På Elingaard Herregård har det vært en prioritert oppgave å

jobbe for å skaffe finansiering til automatisk brannslukkingsanlegg. Fredrikstad kommune har nå bevilget kr. 1 500 000 til dette, og det skal nå arbeides med restfinansieringen. Investeringen til et inergen brannslukkingsanlegg er kostnadsberegnet til kr. 3 750 000.

Kystmuseet

Kystmuseet har hatt få aktiviteter i 2022. Gjennomføring av byggedagene og Jul på Kystmuseet er gjennomført i samarbeid med Hvaler kulturvernforening. Et godt prosjekt i 2022 var å anlegge en gangtrase mellom kystmuseet og ned til kulturhavna Brottet. Dette er gjort for knytte sammen disse to arenaene og gjøre det enklere for publikum å bevege seg imellom. Kystmuseet har en stor gruppe frivillige, 14 personer, og som årlig nedlegger til sammen ett helt årsverk på museet med innvendig og utvendig vedlikehold. Det gjøres også mye med vedlikehold av kulturlandskapet knyttet til den historiske frukthagen og urtehagen. I 2022 er det også bygget et skur som de steinhoggerne arbeidet under når det var dårlig vær. Steinhoggerfeltet i tilknytning museet skal brukes i skoleundervisningen.

Det arbeidet også med et prosjekt for å bygge et vernebygg over to av båtene som står på museet. Søknad om byggetillatelse ble avslått, men det ble åpnet for ny søknad med nødvendige endringer og tilpasninger. Dette prosjektet vil det derfor jobbes videre med i 2023

PUBLIKASJONER

Fagfelleverderte artikler og bokkapitler

Andersson, B. (2022) «Den fäktande damen. En resväska och en historia om queerhet». I: *Norsk Museumstidsskrift* 8 (1), s. 24-41.

Ekman, M. (2022) «Museum over et museum. Rød Herregård fra patriciersæde til stiftelse». I: *Opphøyd og oversett. Norske herregårdsmuseer*, red. A. B. Amundsen, A. Aske og E. Rodvang. Oslo: Novus, s. 276-302.

Jacobsen, G. (2022) «Elingaard herregård og Libertas 1948-1975». I: *Opphøyd og oversett. Norske herregårdsmuseer*, red. A. B. Amundsen, A. Aske og E. Rodvang. Oslo: Novus, s. 322-344.

Populærvitenskapelige artikler og bokkapitler

Ekman, M. (2022) «Herskapelige doer gjennom tusen år». *Digitalt Museum* (Halden historiske Samlinger/Østfoldmuseene).

Grindland, K. (2022) «Hans Peter Lauritzen, skredder og fotograf i Moss». *Digitalt Museum* (Østfold fylkes billedarkiv/Østfoldmuseene).

Grindland, K. (2022) «Norge i rødt, hvitt og blått». *Digitalt Museum* (Østfold fylkes billedarkiv/Østfoldmuseene).

Halvorsen, J. E. (2022) «Korrupsjon, fyll og bråk. Og et forsøk på revolusjon. En norsk guvernør i India». I: *Aftenposten historie*, papirutg. (nr. 3, mars), s. 52-59.

Halvorsen, J. E. (2022) «Pest og plage». *Digitalt Museum* (Borgarsyssel Museum/Østfoldmuseene)

Halvorsen, J. E. (2022) «Snekkenesbygningen på Borgarsyssel Museum». *Digitalt Museum* (Borgarsyssel Museum/Østfoldmuseene)

Løken, M. (2022) «Menneskemøter i en brytningstid». I: *Reiserapport fra ICOM Generalmøte, Praha 2022* (ICOM International council of museums).

Foredrag og faglige innlegg

Andersson, B. (2022) «Den fäktande damen». Seminaret «Skeiv bygdehistorie», Valdresmusea og Randsfjordsmuseet, Valdres Folkemuseum, 13. oktober.

Ekman, M. (2022) «Curiosity and Curiosities in Seventeenth-Century Norway. Jens, Ove and Henrik Bjelke as *Kunstkammer Agents*». NORDIK Collections conference, NORDIK, digital, 25. oktober.

Ekman, M. og Nævdal, D. (2022) «Tools for Administration and Governance. Structures of Knowledge in Two Manorial Forest Estates». Nordiskt slotts- och herregårdssymposium, Nordiskt nätverk för slotts- och herrgårdsforskning/Åbo Akademi, Åbo/Turku, 17-20. august.

Løken, M., Lyngø, I. J., Skåden, K. og Noraker, A.-M. (2022) «Spiselig museologi». Ferdaskrinet: Maihaugen - Lyon tur/retur, Maihaugen/Opplysningskontorene i landbruket, Maihaugen, 10. mai.

Løken, M. og Skåden, K. (2022) «Sosiomateriell tilnærming til kulinarisk kulturarv». Museenes forskerkonferanse 2022, Museene Arven/Falstadsenteret og Norges Museumsforbund, Stiklestad nasjonale kultursenter, 20. oktober

Sandstrøm, K. (2022) «Jernkvinner i en jerntid. Kvinnelige ledere og eiere av gamle norske jernverk på 1600- og 1700-tallet, med fokus på Elisabeth von Hübsch og Moss jernverk mellom 1724-1743» Nordiskt slotts- och herrgårdssymposium, Åbo Finland 17-20. august.

Sandstrøm, K. (2022) «Grisebåsen, striden om den maritime grensen mellom Norge og Sverige». Maritim nettverkskonferanse, Det nasjonale museumsnettverket for sjøfart/Det nasjonale museumsnettverket for fiskerihistorie og kystkultur, Fredrikstad, 5. september.

Januar

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
15.-30. JAN LØR OG SØN	Barnesyssel - Vi lager fuglemat	Borgarsyssel Museum
26. JAN	Stedsutvikling i Moss - Sjøsidan Avlyst	Moss by- og industrimuseum

Februar

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
5.-27. FEB LØR OG SØN	Barnesyssel - Duskedyr	Borgarsyssel Museum
8. FEB	Drop in-Polar Bear	Fredrikstad Museum
11. FEB	Fredagsmatine: Glengsgata og Torvgata gjennom tidene	Borgarsyssel Museum
19.-27. FEB	Vinterferie på Fredrikstad Museum	Fredrikstad Museum
21.-27. FEB	Vinterferie på Borgarsyssel	Borgarsyssel Museum

Mars

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
5.-27. MAR	Barnesyssel - Lag ditt eget hullkamera!	Borgarsyssel Museum
12. MAR	Med løs jakke gjennom fotballbyen Moss	Moss by- og industrimuseum
18. MAR	Fredagsmatine - «Hvor ble det av fotballfylket?»	Borgarsyssel Museum

April

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
2.-19. APRIL	Hotspot-Ukraina	Fredrikstad Museum
2.-24. APR LØR OG SØN	Barnesyssel: Vi lager stjernejul	Borgarsyssel Museum
7. APR	UMaMI - Ukraina	Borgarsyssel Museum
9.-10. APR	Påske på Rød	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
9.-13. APR	Påske på Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum
11.-17. APR	Påske på Borgarsyssel	Borgarsyssel Museum
14.-18. APR	Påske på Fredrikstad Museum	Fredrikstad Museum
21. APR	Skeivt kulturår: En historie om rettigheter og likeverd	Fredrikstad Museum
23. APR	Turist i egen by	Borgarsyssel Museum
23. APR	Turist i egen region	Haldenvassdragets Kanalmuseum
23. APR	Turist i egen by	Fredrikstad Museum
24. APR	Mozart-festivalen	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
28. APR	Med løs jakke gjennom funkisbyen Moss	Moss by- og industrimuseum
29. APR	Fredagsmatine - Spanskekyken - pandemien i verdenskrigens fotspor	Borgarsyssel Museum
30. APR	Barnesyssel - Vi lager såpebøler	Borgarsyssel Museum

Mai

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
4. MAI	Vårdugnad i Rødsparken	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
4.-29. MAI LØR OG SØN	Barnesyssel - Vi lager såpebøler	Borgarsyssel Museum
5. MAI	UMaMI - Iran	Borgarsyssel Museum
28. MAI-12. JUN LØR OG SØN	Helgeåpent på Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum
29. MAI	Bygdedag på Elingaard Herregård	Fredrikstad Museum / Elingaard Herregård

Juni

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
4.-12. JUN	Helgeåpent på Rød Herregård	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
4. JUN	Bygdedagen på Kystmuseet og i Brottet	Kystmuseet Hvaler
4.-12. JUN	Helgeåpent på Fredriksten Museum	Halden historiske Samlinger / Fredriksten Museum
12. JUN	Smaalensmarken - Sterke never og flittige hender	Borgarsyssel Museum
12. JUN-14. AUG	Fru Aarsland sommerbutikk	Borgarsyssel Museum
15. JUN	Med løs jakke gjennom industribyen Moss	Moss by- og industrimuseum
16. JUN	Åpning av «De som var - vi som er. Historien om Moss fra 1720 frem til i dag.»	Moss by- og industrimuseum
17. JUN-14. AUG	Sommer på Moss by- og industrimuseum	Moss by- og industrimuseum
17. JUN-14. AUG	Utstilling: En smak av Cathrineholm	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
17. JUN	Landsbyen Moss - sett gjennom øynene til en dansk hoffmaler	Moss by- og industrimuseum
18.-19. JUN	Barnesyssel - Museumsverksted	Moss by- og industrimuseum
18. JUN-14. AUG	Sommer på Kystmuseet Hvaler	Kystmuseet Hvaler
18. JUN-14. AUG	Sommer på Rød Herregård	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
18. JUN-14. AUG	Sommer på Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum
18. JUN-14. AUG	Sommer på Fredriksten Museum	Halden historiske Samlinger / Fredriksten Museum
18. JUN-14. AUG	Sommer på Borgarsyssel Museum	Borgarsyssel Museum
18. JUN-14. AUG	Barnas Gård	Borgarsyssel Museum
18. JUN-14. AUG	Barnesyssel på Rød Herregård -Hvor er Peter Martins kjæledyr?	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
18. JUN	Piknik i parken	Borgarsyssel Museum
18. JUN-21. AUG	Sommer på Fredrikstad Museum	Fredrikstad Museum
18. OG 19. JUN	Istidskrepser Ørjan besøker Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum
19. JUN	Utstillingsåpning: Snekkenes	Borgarsyssel Museum

Juni

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
19. JUN-14. AUG	Sommer på Elingaard Herregård	Fredrikstad Museum / Elingaard Herregård
21.-26. JUN	Bak lukkede dører	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
25.-26. JUN	Slusefestivalen	Haldenvassdragets Kanalmuseum

Juli

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
4. JUL	Historisk omvisning i Gamlebyen	Fredrikstad Museum
8.-29. JUL FREDAGER	Omvisning på Fredrikshalds Teater	Halden historiske Samlinger / Fredrikshalds Teater
8.-29. JUL FREDAGER	Omvisning på Fredriksten Museum	Halden historiske Samlinger / Fredriksten Museum
10.-31. JUL SØNDAGER	Søndagsåpent på Folkenborg Museum	Folkenborg Museum
16. JUL	Historisk omvisning i Gamlebyen	Fredrikstad Museum
24. JUL	Teselskap	Fredrikstad Museum / Elingaard Herregård
28.-29. JUL	Olavsdagene	Borgarsyssel Museum

August

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
6.-14. AUG LØR OG SØN	Lag ditt eget papir i museet	Moss by- og industrimuseum
20.-28. AUG LØR OG SØN	Helgeåpent på Rød Herregård	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
20.-28. AUG LØR OG SØN	Helgeåpent på Fredriksten Museum	Halden historiske Samlinger / Fredriksten Museum
20. AUG-4. SEP LØR OG SØN	Helgeåpent på Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum
20.-28. AUG LØR OG SØN	Barnesyssel - Gresshode	Borgarsyssel Museum

September

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
3.-25. SEP LØR OG SØN	Barnesyssel - Drager	Borgarsyssel Museum
4. SEP	Familedag på Folkenborg Museum	Folkenborg Museum
8. SEP	Møllesalongen: Bilbyen Moss	Moss by- og industrimuseum
9.-10. SEP	Kulturnatt på Fredrikstad Museum	Fredrikstad Museum
15. SEP	Østfold i Krig - Nazisten og fylkesmannen Hans S. Jacobsen	Fredrikstad Museum
17. -18. SEP	Høstmarked på Rød Herregård	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
17. SEP	Lag epleskrukkehoder	Moss by- og industrimuseum
18. SEP	Vandring på Kongsten Fort	Fredrikstad Museum / Kongsten Fort
23. SEP	Fredagsmatine - Tuneleiren - «Lille Berlin»	Borgarsyssel Museum
23. SEP - 9. OKT FRE, LØR OG SØN	Myrna Vep	Fredrikshalds Teater
28. SEP	Høstdugnad i Rødsparken	Halden historiske Samlinger / Rød Herregård
29. SEP	Utstillingsåpning - Luca Berti - Smaalensbilder	Borgarsyssel Museum

Oktober

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
1.-9. OKT	Barnesyssel i høstferien: Flatbrød i Snekkenes	Borgarsyssel Museum
1.-9. OKT	Høstferieåpent på Fredrikstad Museum	Fredrikstad Museum
3.-7. OKT	Høstferieåpent på Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum
6. OKT	UMaMI	Borgarsyssel Museum
6. OG 7. OG 9. OKT	Barnesyssel - Lag ditt eget papir	Moss by- og industrimuseum
13. OKT	Møllesalongen: Naziordføreren fra Moss	Moss by- og industrimuseum
15. OKT	Historieseminar «På grensen til skeivt»	Fredrikshalds Teater
15. OKT	Teaterforestilling Maria Johansdotter	Fredrikshalds Teater
15.-30. OKT LØR OG SØN	Barnesyssel - Sokkedyr og fillebikkjer	Borgarsyssel Museum
17. OKT	Konvensjonsgården og Verksgata i framtida	Moss by- og industrimuseum
20. OKT	Østfold i krig: Nazismens propaganda og symbolbruk	Fredrikstad Museum
21. OKT	Fredagsmatine - Taterne - et forfulgt folk	Borgarsyssel Museum
27. OKT	Skogens menn - minner og myter om hoggere og fløtere	Borgarsyssel Museum
28. OKT	Skogens menn - foredrag med Ingar Kaldal	Haldenvassdragets Kanalmuseum
30. OKT	Mysens historie fra 1882 til i dag	Folkenborg Museum

November

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
2. NOV-23. DES	Julehuset Østfold Form	Borgarsyssel Museum
3. NOV	Umami	Borgarsyssel Museum
5.-27. NOV LØR OG SØN	Barnesyssel - Kirkevindu	Borgarsyssel Museum
17. NOV	Seksualitetens historie - foredrag/omvisning på Elingaard Herregård	Fredrikstad Museum / Elingaard Herregård
18. NOV	Fredagsmatine: Dramatikk og kjærlighet på herregårdene på 1600-tallet	Borgarsyssel Museum
19.-20. NOV	Jul på Fredriksten Museum	Fredriksten Museum
20. NOV	Fikselaug i Olavs Hall - i samarbeid med Østfold Husflidlag	Borgarsyssel Museum
26. NOV-18. DES	Pepperkakebyen i Fredrikstad	Fredrikstad Museum
26. NOVEMBER	Utstilling: Biroller i hovedrollen Avlyst	Borgarsyssel Museum
27. NOV	Julevandring på Borgarsyssel	Borgarsyssel Museum
27. NOV	Jul på Folkenborg	Folkenborg Museum

Desember

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
2. DESEMBER	Umami	Borgarsyssel Museum
3. DES	Jul på Kystmuseet	Kystmuseet Hvaler
3.-4. DES	Julemarkedet i Sarpsborg	Borgarsyssel Museum
4. DES	Jul på Elingaard Herregård	Fredrikstad Museum / Elingaard Herregård
4. DES	Jul på Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum
4. DES	Lag vakre gavelapper med duft av jul	Moss by- og industrimuseum
4. OG 11. DES	Nissejakt i museet!	Moss by- og industrimuseum
9.-11. DES OG 16.-18. DES	Barnesyssel: Juleverksted	Borgarsyssel Museum
11. DES	Julevandring på Borgarsyssel	Borgarsyssel Museum
11. DES	Juleverksted på Borgarsyssel	Borgarsyssel Museum
27.-29. DES	Romjulsåpent på Borgarsyssel Museum	Borgarsyssel Museum

BESØKSTALL

Besøksstatistikk ØM	Virkelig 2022	Budsjett 2022	Virkelig 2021	Virkelig 2020	Virkelig 2019	Virkelig 2018
Borgarsyssel Museum	13547	9426	5500	4550	11783	11765
Fredrikstad museum	49558	37851	35089	22200	28765	17257
Folkenborg museum	1762	600	766	1271	2817	2126
Halden historiske Samlinger	46259	49297	51665	48917	40077	37155
Haldenvassdragets Kanalmuseum	3405	4652	2959	1958	7753	7679
Kystmuseet Hvaler	1232	2422	1771	963	3028	2898
Moss by- og Industrimuseum	2776	5475	1421	6665	1542	4602
Trollull fellesmagasin	0	9	9	8	8	33
Eidet Lensemuseum	2729	2262	2827	3198	2057	865
Østfold fylkes billedarkiv	0	6	6	3	17	17
SUM antall besøkende	121268	112000	102013	89733	97847	83397

Driftsavdelingen - utførte arbeider 2022

TILSKUDD TIL SAMLINGENE

Total aksjesjonsoversikt, inntak	
Gjenstand, kulturhistoriske før 1900	8
Gjenstand, kulturhistorisk 1900 - 1945	18
Gjenstand, kulturhistorisk etter 1945	36
Gjenstand, kunsthistorisk før 1900	0
Gjenstand, kunsthistorisk 1900 - 1945	0
Gjenstand, kunsthistorisk etter 1945	3
Historisk arkiv, målt i hyllemeter	51,03 hm
Historisk foto før 1900	47
Historisk foto 1900 - 1945	2057
Historisk foto etter 1945	14060
Film	600 minutter
Lydoptak	0
Trykksaker	50
Kart og tegninger	Under arbeid, føres i statistikk 2023
Totalt antall henvendelser i 2021/22	557
Avslag til mottak i samlingene, antall henvendelser	13
Antall henvendelser til Samlingsforvaltningsavdelingen	557, hvorav 474 eksterne
Antall avhendede gjenstander	63

Nye registreringer i Primus i 2022:	
Nyregistrerte gjenstander	1790
Nyregistrerte fotografier	1041
Nyregistrerte Kunstverk	351
Antall reviderte gjenstandsposter	6995
Antall reviderte fotoposter	4068

Publiseringer på Digitalt Museum pr. 27.02.2023		
Fotografier/publisert i 2022	25501/939	
Gjenstander/publisert i 2022	13727/724	
Billedkunst/publisert i 2022	11/-11*	* Dette kan skyldes uavklarte rettigheter knyttet til avgifter ol

Borgarsyssel Museum	Folkenborg museum	Halden historiske Samlinger
<p>SNEKKENES</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produksjon og legging av nye gulv og listverk • Utskifting av 3 vinduer <p>FERJESTAN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produsert materialer til takprosjektet • Omlegging av tak <p>TÅRNET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gått over alle gelenderfester, skiftet nagler der det var behov. <p>ADMINISTRASJONSBYGG</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omlegging tak, Utført av ekstern med oppfølging av Drift. Pakket og sendt brukt takstein til lager på Folkenborg • Pakket og sendt 10 000 takstein som stod lagret ved St. Olavs vold, til Folkenborg Museum, Nordre grop <p>RESTAURERINGSVERKSTED</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rette opp gulv under garasjeport slik at den tetter mellom tettingslist på port og gulv. Samt justert garasjeport. <p>ANNET BM</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppgangssag demontert og fraktet til Flkenborg for lagring etter styrevedtak BrM 	<ul style="list-style-type: none"> • Reparert knuste ruter <p>ASKERUDLÅVEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supplert takstein som har sklidd ned <p>SCENE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sikret taket på scenen etter uhell med felling av tre. 	<p>KULISSEMAGASINET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tømrerarbeid på innsiden av gavlvegg etter fuktinntrenging. • Laget oppheng og hengt opp sufitter <p>RØD HERREGÅRD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Montert/demontert Salgsboder
	Fredrikstad Museum	
	<p>ELINGAARD HERREGÅRD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekkverk på brua mot hage på Elingaard, Skrapet og malt <p>ISEGRAN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laget støtter til båt, samt montering <p>TØIHUSET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bygd ny plattform til Pepperkakebyen • Bygd vegg til mediaskjerm 	

BISTÅTT MED Å LUKKE FØLGENDE AVVIK:

- #426 Elingaard Service Brannvarsling
- #601 Folkenborg Takstein som har glidd ned
- #418 Folkenborg Taklekkasje- Narvestad
- #614 Folkenborg Mulig fukt på gulv Dragonsal. Viste seg å være søl av olje eller annen kjemikalie
- #616 Folkenborg Sikret ventilåpninger mot smågnagere
- #162 Folkenborg Sørget for å lukke avvik i forhold til lekk i brannslanger
- #667 Folkenborg Reparasjon av knuste ruter

SPONSORER

Østfoldmuseene, Moss by- og industrimuseum Samarbeidspartnere 2022, «De som var, vi som er».

- Moss Kommune
- Sparebank 1 Stiftelsen
- Moss Ættehistorielag
- Moss Håndverkerforening
- Helly Hansen
- Skolt Holding AS
- Lantmännen Cerealia AS
- Morsa 1833
- Moss Havn
- PS Press
- Selskabet til Moss bys Vel
- Bjørn A. Hanssen, modellbåtbygger
- Ole Martin Tvette, Ole Smed
- Ivar Ernø

Østfoldmuseene
Org.nr. 994 963 910

Årsberetning 2022

Virksomhetens art og hvordan den drives

Østfoldmuseene ble stiftet 08.12.2009 og er et konsolidert museum for Borgarsyssel Museum, Fredrikstad Museum, Folkenborg museum, Halden historiske Samlinger, Haldenvassdragets Kanalmuseum, Kystmuseet Hvaler, Moss by- og industrimuseum og Museumstjenesten/Østfold fylkes billedarkiv.

Østfoldmuseene er en stiftelse og er registrert i Foretaksregisteret i Brønnøysund med organisasjonsnummer 994 963 910 og forretningsadresse Gamlebygata 8, Sarpsborg. Østfoldmuseene er i tillegg registrert med underenheter i Mysen, Ørje, Halden, Fredrikstad, Hvaler og Moss.

Østfoldmuseene revideres av BDO AS.

Østfoldmuseene har følgende formål:

Østfoldmuseenes primære oppgave er å virke som en drifts-, plan og utviklingsorganisasjon for de forannevnte museer. Østfoldmuseene skal utvikle en sterk og allsidig faginstusjon som ut fra en samlet plan skal samordne innsamling, dokumentasjon, forskning og formidling av kultur- og naturhistorie i Østfold. Stiftelsen skal arbeide i overensstemmelse med ICOM's museumsetiske regelverk.

Østfoldmuseene skal legge til rette for frivillig deltakelse i det museale arbeidet, og fremme samarbeid mellom frivillige krefter og museets medarbeidere. Østfoldmuseene skal arbeide for at museene i Østfold får et godt faglig og vitenskapelig fundament og gode bevaringsforhold for samlingene. Samlingene skal være tilrettelagt slik at et bredt publikum er sikret adgang. Østfoldmuseene skal yte faglig bistand til og videreutvikle samarbeidet med de mindre museene i Østfold som ikke er en del av stiftelsen.

Østfoldmuseene skal bidra til å delta i utvikling av nasjonale og internasjonale museumsnettverk.

Redegjørelse for årsregnskapet

Regnskapet for 2022 viser et overskudd på kr 170 520. Overskuddet foreslås overført til annen egenkapital. Etter føring av årets overskudd, er stiftelsens egenkapital nå kr 51.725.421 inkl. bundet stiftelseskapital på kr 100.000 og annen innskutt egenkapital kr 50.128.062. Nedgang i stiftelsens egenkapital, skyldes opphør av forvaltningsavtale med Stiftelsen Storedal kultursenter pr. 31.12.2021.

Styret mener at årsregnskapet gir et rettviseende bilde av stiftelsens eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat, og er ikke kjent med hendelser etter avleggelse av regnskapet som påvirker regnskapet i vesentlig grad.

Fortsatt drift

Forutsetningen om fortsatt drift er til stede og årsregnskapet for 2022 er satt opp under denne forutsetningen.

Styrets virksomhet

Styret har i 2022 avholdt 5 styremøter og behandlet 26 saker.

Stiftelsen har styreforsikring i KLP, som omfatter fortsatt drift, ansvar og formuesansvar.

Arbeidsmiljø

I henhold til gjeldende lover og forskrifter fører selskapet oversikt over totalt sykefravær blant selskapets ansatte. Totalt sykefravær utgjorde i 2022 7,6 % mot 6,1 % i 2021, derav 8

langtidssykemeldte. Ett tilfelle av langtidsfraværet har sammenheng med arbeidsmiljøet ved stiftelsen, og bedriftshelsetjenesten har bistått med rådgivende tjenester.

Det har vært registrert 0 arbeidsuhell i 2022.

Likestilling

Østfoldmuseene har som mål å være en arbeidsplass der det råder full likestilling mellom kvinner og menn og har innarbeidet en policy som tar sikte på at det ikke forekommer forskjellsbehandling grunnet kjønn. Både styret og ledelse er bevisst på de samfunnsmessige forventninger til tiltak for å fremme likestilling i virksomheten og styret. En likestillingsplan er under utarbeiding.

Per 31.12.22 var det ansatt i faste stillinger 24 menn (20,9 årsverk) og 37 kvinner (29,3 årsverk), totalt 61 i faste stillinger (50,2 årsverk).

Det har vært tilknyttet 1 lærlinger, mann, i tømrerfag gjennom året tilsvarende 1 årsverk. I tillegg i midlertidige stillinger 16 menn (2,3 årsverk) og 28 kvinner (2,8 årsverk), totalt 44 i midlertidige stillinger (5,1 årsverk). Av dette er de fleste sesongansatte som museumsverter ved avdelingene.

Styret besto av 4 menn og 3 kvinner.

Diskriminering

Stiftelsen arbeider aktivt for å forhindre diskriminering som følge av nedsatt funksjonsevne, etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, seksuell orientering, religion eller livssyn. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering.

Østfoldmuseene har en uttalt politikk om å øke mangfold og ikke forskjellsbehandle usaklig eller diskriminere.

Ytre forhold

Stiftelsen har ingen kjente forhold som påvirker styrets vurdering av forutsetningen om fortsatt drift.

Ytre miljø

Det er ingen forhold ved virksomheten og dens innsatsfaktorer og produkter som kan medføre en negativ påvirkning på det ytre miljø.

Åpenhetsloven

Ansvarlighet for at stiftelsen skal overholde pliktene etter åpenhetsloven, er forankret i styret. Eksisterende retningslinjer oppdateres i tråd med åpenhetslovens krav og gjøres tilgjengelig på stiftelsens nettside innen 30. juni 2023.

Sarpsborg, den 21. februar 2023

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert av

Wenche Olsen Styreleder	Gunnel Edfeldt Nestleder	Morten Bjerknes Styremedlem	Jonas Markus Qvale Styremedlem
Rolf Øivind Utgård Styremedlem	Asbjørn Brandsrud Styremedlem	Hege Steen Langvik Styremedlem	Hege Hauge Tofte Direktør Daglig leder

	Note	2022	2021
Driftsinntekter og driftskostnader			
Salgsinntekt	1	89 890 668	80 933 352
Annen driftsinntekt		2 953 766	2 370 637
Sum driftsinntekter		<u>92 844 434</u>	<u>83 303 989</u>
Varekostnad	2	15 338 744	9 955 917
Lønnskostnad	3, 4	45 072 918	41 272 417
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	5	2 126 919	2 434 336
Nedskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler		0	68 489
Annen driftskostnad	3	30 615 184	29 527 204
Sum driftskostnader		<u>93 153 764</u>	<u>83 258 364</u>
Driftsresultat		<u>-309 330</u>	<u>45 625</u>
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		886 540	276 848
Annen finansinntekt		89	0
Annen rentekostnad		406 548	320 497
Annen finanskostnad		231	0
Resultat av finansposter		<u>479 849</u>	<u>-43 649</u>
Resultat før skattekostnad		<u>170 520</u>	<u>1 976</u>
Skattekostnad på resultat		0	0
Årsresultat		<u>170 520</u>	<u>1 976</u>
Overføringer			
Avsatt til annen egenkapital		170 520	1 976
Sum overføringer	6	<u>170 520</u>	<u>1 976</u>

Balanse
Østfoldmuseene

Eiendeler	Note	2022	2021
Anleggsmidler			
<i>Varige driftsmidler</i>			
Tomter, bygninger o.a. fast eiendom	5	61 400 125	63 633 046
Maskiner og anlegg	5	478 741	618 127
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr	5	8 833 257	8 841 367
Sum varige driftsmidler	5	<u>70 712 123</u>	<u>73 092 540</u>
<i>Finansielle anleggsmidler</i>			
Investeringer i aksjer og andeler		460 000	460 000
Andre langsiktige fordringer		2 494 600	2 126 469
Sum finansielle anleggsmidler		<u>2 954 600</u>	<u>2 586 469</u>
Sum anleggsmidler		<u>73 666 723</u>	<u>75 679 009</u>
Omløpsmidler			
<i>Varer</i>			
Lager av varer og annen beholdning	2	1 954 663	1 552 515
Sum varer		<u>1 954 663</u>	<u>1 552 515</u>
<i>Fordringer</i>			
Kundefordringer		573 274	644 235
Andre kortsiktige fordringer		405 491	3 592 926
Sum fordringer		<u>978 765</u>	<u>4 237 161</u>
<i>Investeringer</i>			
<i>Bankinnskudd, kontanter o.l</i>			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	7	41 383 027	48 842 556
Sum bankinnskudd, kontanter o.l		<u>41 383 027</u>	<u>48 842 556</u>
Sum omløpsmidler		<u>44 316 454</u>	<u>54 632 232</u>
Sum eiendeler		<u>117 983 177</u>	<u>130 311 241</u>

Balanse
Østfoldmuseene

Egenkapital og gjeld	Note	2022	2021
Egenkapital			
<i>Innskutt egenkapital</i>			
Grunnkapital	6	100 000	100 000
Annen innskutt egenkapital	6	50 028 062	50 409 584
Sum innskutt egenkapital		<u>50 128 062</u>	<u>50 509 584</u>
<i>Opptjent egenkapital</i>			
Annen egenkapital	6	1 601 352	1 771 266
Sum opptjent egenkapital		<u>1 601 352</u>	<u>1 771 266</u>
Sum egenkapital		<u>51 729 413</u>	<u>52 280 850</u>
Gjeld			
<i>Avsetning for forpliktelser</i>			
Pensjonsforpliktelser	4	13 461 732	13 112 912
Sum avsetning for forpliktelser		<u>13 461 732</u>	<u>13 112 912</u>
<i>Annen langsiktig gjeld</i>			
Gjeld til kredittinstitusjoner	8	9 704 716	10 534 247
Sum annen langsiktig gjeld		<u>9 704 716</u>	<u>10 534 247</u>
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Leverandørgjeld		7 070 489	3 790 784
Skyldig offentlige avgifter		2 221 986	3 359 874
Annen kortsiktig gjeld	9	33 794 840	47 232 573
Sum kortsiktig gjeld		<u>43 087 316</u>	<u>54 383 231</u>
Sum gjeld		<u>66 253 764</u>	<u>78 030 390</u>
Sum egenkapital og gjeld		<u>117 983 177</u>	<u>130 311 241</u>

Balanse

Østfoldmuseene
Sarpsborg, 21.02.2023
Styret i Østfoldmuseene

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert av

<u>Wenche Olsen</u> styreleder	<u>Gunnel Edfeldt</u> nestleder	<u>Morten Bjerknes</u> styremedlem
<u>Jonas Markus Qvale</u> styremedlem	<u>Rolf Øivind Utgård</u> styremedlem	<u>Asbjørn Brandsrud</u> styremedlem
<u>Hege Enid Steen Langvik</u> styremedlem		<u>Hege Hauge Tofte</u> daglig leder

Indirekte kontantstrøm

Østfoldmuseene

Note	2022	2021
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Resultat før skattekostnad	170 520	1 976
Ordinære avskrivninger	2 126 919	2 434 336
Nedskrivning anleggsmidler	0	68 489
Endring i varelager	-402 148	14 315
Endring i kundefordringer	70 962	-249 892
Endring i leverandørgjeld	3 279 705	1 557 546
Forskj. kostnadsført pensjon og inn-/utbet. i pensjonsk	-1 021 881	-1 383 248
Endring i andre tidsavgrensingsposter	-11 375 289	11 650 055
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-7 151 213	14 093 578
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	308 316	26 911
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-308 316	-26 911
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	0	873 738
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	0	-873 738
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-7 459 529	13 192 929
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. begynne	48 842 556	35 649 627
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. slutt	41 383 027	48 842 556

Noter til regnskapet 2022

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen.

Bruk av estimater

Utarbeidelse av regnskap i samsvar med regnskapsloven krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i notene.

Salgsinntekter

Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Tjenester inntektsføres i takt med utførelsen. Andelen av salgsinntekter som knytter seg til fremtidige serviceytelser balanseføres som uopptjent inntekt ved salget, og inntektsføres deretter i takt med levering av ytelsen.

Tilskudd

Inntekt fra tilskudd resultatføres i den perioden da aktivitetene som inntektene er forutsatt å finansiere er utført, det vil si i den perioden kostnadene påløper. Den andelen av inntekt fra tilskudd og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen i balansen. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra tilskudd. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger på tilskudds finansierte driftsmidler inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultateffekt.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Fordringer klassifiseres som omløpsmidler hvis de skal tilbakebetales i løpet av ett år. For gjeld er analoge kriterier lagt til grunn. Første års avdrag på langsiktige fordringer og langsiktig gjeld klassifiseres likevel ikke som omløpsmiddel og kortsiktig gjeld.

Enkelte poster er vurdert etter andre regler. Postene det gjelder vil være blant de postene som omhandles nedenfor.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært til restverdi over driftsmidlenes forventede utnyttbare levetid. Ved endring i avskrivningsplan fordeles virkningen over gjenværende avskrivningstid ("knekkpunktmetoden"). Vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende. Påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Skillet mellom vedlikehold og påkostning/forbedring regnes i forhold til driftsmidlets stand ved kjøp av driftsmidlet. Tomter avskrives ikke.

Leide (leasede) driftsmidler balanseføres som driftsmidler hvis leiekontrakten anses som finansiell. Utgifter til leie av øvrige driftsmidler kostnadsføres som operasjonell. Forskuddsbetalinger balanseføres som forskuddsbetalt kostnad, og fordeles over leieperioden.

Bevaringsverdige eiendeler

Bevaringsverdige eiendeler balanseføres til samme verdi som andre eiendeler. Ved eget kjøp av slike eiendeler vil anskaffelseskost være virkelig verdi av det vederlaget som er gitt for gjenstanden.

Noter til regnskapet 2022

Nedskrivning av anleggsmidler

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et anleggsmiddel er høyere enn virkelig verdi, foretas det test for verdifall. Testen foretas for det laveste nivå av anleggsmidler som har selvstendige kontantstrømmer. Hvis balanseført verdi er høyere enn både salgsverdi og gjenvinnbart beløp, foretas det nedskrivning til det høyeste av salgsverdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi. Bruksverdi er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Tidligere nedskrivninger, med unntak for nedskrivning av goodwill, reverseres hvis grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Varer

Lager av innkjøpte varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost etter FIFO-prinsippet, og netto salgsverdi. Egentilvirkede ferdigvarer og varer under tilvirkning vurderes til variabel og fast tilvirkningskost.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning for tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Pensjoner

Selskapet har ulike pensjonsordninger. Pensjonsordningene er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskap, med unntak av AFP-ordningen. Selskapet har både innskuddsplaner og ytelsesplaner.

Ytelsesplaner

En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Typisk er en ytelsesplan en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av flere faktorer, som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedagen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene (innbetalte beløp til forsikringsselskap), justert for ikke resultatførte estimatavvik og ikke resultatførte kostnader knyttet til tidligere perioders pensjonsopptjening. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode.

Planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid. Det samme gjelder estimatavvik som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene, i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor).

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige likvide plasseringer som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med gjenværende løpetid mindre enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

Noter til regnskapet 2022

Note 1 Salgsinntekter og offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd ordinære	2022	2021
Driftstilskudd Kulturdep. Stat	31 960 000	31 330 000
Driftstilskudd Viken Fylkeskommune	18 574 000	18 621 000
Driftstilskudd Sarpsborg kommune	1 750 000	2 060 000
Driftstilskudd Indre Østfold kommune	550 000	350 000
Driftstilskudd Moss kommune	5 935 500	5 790 816
Driftstilskudd Hvaler kommune	275 000	270 000
Driftstilskudd Fredrikstad kommune	3 355 000	3 273 000
Driftstilskudd Halden kommune	331 264	319 369
Driftstilskudd Marker kommune	180 000	180 000
Sum	62 910 764	62 194 185

Offentlige tilskudd, prosjekterrelaterte	2022	2021
Offentlige tilskudd, prosjekterrelaterte	5 154 151	11 119 735

Gaveforsterkning	2022	2021
Gaveforsterkning Kulturdep, Stat	1 374 612	751 250

Østfoldmuseene har også inntekter fra billettsalg sesong og arrangementer, samt fra butikk og kafèvirksomhet, på totalt 2 378 465 kr.

Annen driftsinntekt på 2 953 766 kr er i all hovedsak relatert til internfakturering og leieinntekter.

Note 2 Varer

	2022
Egentilvirkede ferdigvarer	514 599
Innkjøpte handelsvarer	1 440 064
Sum	1 954 663

Noter til regnskapet 2022

Note 3 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte m

Lønnskostnader	2022
Lønninger	30 519 982
Arbeidsgiveravgift	5 186 202
Pensjonskostnader	4 773 485
Andre ytelser	4 593 248
Sum	45 072 918

Gjennomsnittlig antall årsverk sysselsatt i regnskapsåret 56

Det er ikke gitt lån eller sikkerhetsstillelser til styrets medlemmer, eller medlemmer av annet administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan.

Ytelser til ledende personer	Daglig leder	Styret
Lønn	1 062 455	0
Pensjonsutgifter	21 394	0
Styrehonorar	0	208 000
Annen godtgjørelse	49 113	0
Sum	1 132 962	208 000

OTP

Selskapet er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Revisor

Kostnadsført honorar til revisor for 2022 utgjør kr 175 752,- ekskl. mva.

Noter til regnskapet 2022

Note 4 Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser

Føring av pensjonsforpliktelser skjer i henhold til Norsk Regnskapsstandard 6 og dette regnskapsprinsippet er benyttet etter omleggingen til føring som øvrig selskap fra 2012.

Østfoldmuseene har sine pensjonsordninger i KLP og disse sikrer tjenestepensjon for de ansatte som omfatter alders-, uføre-, ektefelle- barnpensjon samt AFP / tidlig pensjon. Pensjonene samordnes med utbetalinger fra folketrygden. Denne ordningen er lukket pr. 31.12.2022. Det er inngått en innskuddsbasert ordning hos Storebrand med virkning fra januar 2023.

Antall personer omfattet av ordningen	Aktive
Ytelsesordning (lukket)	64
Totalt	64

Resultatregnskap	2022	2021
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	6 074 169	5 858 595
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	1 997 677	1 662 904
Avkastning på pensjonsmidler	-3 164 001	-2 409 476
Administrasjonskostnad/Rentegaranti	171 353	181 158
Netto pensjonskostnad ytelsesordning	5 079 198	5 293 181

Balansen	2022	2021
Beregnet brutto pensjonsforpliktelse 31.12	98 606 612	101 335 070
Pensjonsmidler 31.12	82 410 948	85 480 829
Netto forpliktelse før arb.avgift	16 195 664	15 854 241
Ikke resultatført estimatavvik/planendring	-5 017 521	-4 976 777
Arbeidsgiveravgift	2 283 589	2 235 448
Netto pensjonsforpliktelse /- midler	13 461 732	13 112 912

Økonomiske forutsetninger	2022	2021
Diskonteringsrente	3,00 %	1,90 %
Forventet lønnsregulering	2,75 %	3,50 %
Forventet pensjonsøkning	2,63 %	1,73 %
Forventet regulering av folketrygdens grunnbeløp (G)	3,25 %	2,50 %
Forventet avkastning på fondsmidler	5,20 %	3,70 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %

Noter til regnskapet 2022

Note 5 Anleggsmidler

	Bygninger og tomter	Maskiner og anlegg	Driftsløsøre, inventar ol.
Anskaffelseskost pr. 01.01.22	81 409 763	4 090 191	8 844 346
+ Tilgang kjøpte driftsmidler			308 316
- Avgang i året	975 324		114 043
= Anskaffelseskost 31.12.22	80 434 439	4 090 191	9 038 619
Akkumulerte avskrivninger 31.12.22	19 034 313	3 611 449	8 179 092
+ Akkumulerte nedskrivninger 31.12.22			51 281
= Av- og nedskrivninger pr. 31.12.22	19 034 313	3 611 449	8 230 373
= Bokført verdi 31.12.22	61 400 126	478 741	808 247
Årets ordinære avskrivninger	1 682 855	139 386	289 842

	Samlinger	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01.22	12 164 532	106 508 832
+ Tilgang kjøpte driftsmidler		308 316
- Avgang i året		1 089 367
= Anskaffelseskost 31.12.22	12 164 532	105 727 781
Akkumulerte avskrivninger 31.12.22	3 263 378	34 088 232
+ Akkumulerte nedskrivninger 31.12.22	876 145	927 426
= Av- og nedskrivninger pr. 31.12.22	4 139 523	35 015 658
= Bokført verdi 31.12.22	8 025 009	70 712 123
Årets ordinære avskrivninger	14 836	2 126 919

Det opereres med forskjellig avskrivningstider avhengig av avskrivningsgruppe og innenfor hver gruppe slik:

Inventar: 3-10 år
Maskiner: 5-20 år
Biler og andre transportmidler: 5-10 år avhengig av objekt
Bygg: 5-40 år
Tomer: Tomter avskrives ikke
Samlinger: 8-15 år (museale samlinger avskrives ikke)

Note 6 Egenkapital

	Grunnkapital	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Pr. 01.01.	100 000	50 409 584	1 771 266	52 280 850
Utskillelse av Stordal Kultursenter*	0	-381 523	-340 434	-721 957
Årets resultat	0	0	170 520	170 520
Pr. 31.12.	100 000	50 028 062	1 601 352	51 729 413

* skyldes opphør av forvaltningsavtale med Stiftelsen Stordal kultursenter pr. 31.12.2021.

Note 7 Bankinnskudd

Innestående midler på skattetrekkkonto (bundne midler) er på kr. 1 396 913.

Note 8 Gjeld til kredittinstitusjoner

Etter refinansiering av sine lån i 2014 har Østfoldmuseene ekstern langsiktig lånefinansiering hos KLP.

Samlet langsiktig gjeld pr. 31.12.2022 utgjør 9 704 716 kr.

Pantstillelse er gitt av eierstiftelsene som formelle eiere av bygninger, jf. inngåtte forvaltningsavtaler. Garanti ved simpel kausjon fra Viken Fylkeskommune for lån i KLP.

Note 9 Overførte bevilgninger, avsetninger mm.

Pr. 31.12.2022 er det i regnskapet avsatt bevilgninger, gaver, tilskudd mm. på til sammen 28 755 009 kr, som er bevilget til øremerkede formål til bruk i senere år.

Uavhengig revisors beretning

Til styret i Østfoldmuseene

Uttalelse om årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet til Østfoldmuseene.

<p>Årsregnskapet består av:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Balanse per 31. desember 2022 • Resultatregnskap for 2022 • Kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2022 • Noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper. 	<p>Etter vår mening:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, og • Gir årsregnskapet et rettviseende bilde av stiftelsens finansielle stilling per 31. desember 2022, og av dens resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
--	--

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av stiftelsen slik det kreves i lov, forskrift og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av the International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Annen informasjon

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for annen informasjon. Annen informasjon består av årsberetningen og annen informasjon i årsrapporten, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen. Årsrapporten for øvrig forventes å bli gjort tilgjengelig for oss etter denne datoen. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke annen informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese annen informasjon. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom annen informasjon og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i annen informasjon ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom annen informasjon fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Dersom vi ved gjennomlesing av årsrapporten konkluderer med at rapporten inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å kommunisere forholdet til styret.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- er konsistent med årsregnskapet og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til stiftelsens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:
<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at stiftelsen er forvaltet i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

BDO AS

Vidar Såheim
stat autorisert revisor
(elektronisk signert)

Olavs Vold.
Foto: Marianne Løken